

**Riksdagens
bankfullmäktiges
berättelse
2004**

Helsingfors 2005

B 8/2005 rd

**RIKSDAGENS
BANKFULLMÄKTIGES BERÄTTELSE
2004**

**TILL
RIKSDAGEN**

HELSINGFORS 2005

ISSN 1237-4342

EDITA PRIMA AB, HELSINGFORS 2005

I N N E H Å L L

	Sida		Sida
PENNINGPOLITIK OCH EKONOMI ..	5	Noter	24
Europeiska centralbankens penningpolitik och ekonomin i euroområdet	5	Noter till bokslutet	26
Den världsekonomiska utvecklingen	5	Noter till balansräkningen	29
Utvecklingen i euroområdet	6	Noter till resultaträkningen	32
De offentliga finanserna i euroområdet	9	FINLANDS BANKS FÖRVALTNING OCH ÄRENDE	
De nya medlemsländerna och EMU	11	ANDEN HANDLAGDA AV BANKFULLMÄKTIGE	34
Prisstabiliteten i euroområdet	11	Inledning	34
ECB:s penningpolitiska beslut och ränteutvecklingen	12	Lagstiftningsreformer	35
Eurons kursutveckling	13	Administration	35
Penningmängds- och utlåningstillväxten i euroområdet	13	Direktionen	35
Ekonomin i Finland 2004	13	Bankfullmäktiges sammansättning	36
Den samhällsekonomiska utvecklingen	14	Revisorer	36
De offentliga finanserna	15	Revisionen	36
Prisstabiliteten i Finland och ECB:s penningpolitik	16	FINANSINSPEKTIONEN	38
FINLANDS BANKS VERKSAMHET	18	Inledning	38
Internationell verksamhet	18	Stabiliteten på finansmarknaden och Finansinspektionens verksamhet	39
Valutareserv	18	Utvecklingen på finansmarknaden 2004 ...	39
Stabilitetsanalys och allmän övervakning av finansmarknaden	18	Uppfyllelsen av målen för Finansinspektionens verksamhet	40
Kontantförsörjning	19	– Marknadsuppförande och noterade bolags informationsgivning	40
Ekonomisk analys och forskning	19	– Reglering på EU-nivå	40
FINLANDS BANKS BOKSLUT	21	– Integrationen av de nordiska finansmarknaderna	40
Balansräkning	21	Allmän effektivitet och tillräckliga resurser i Finansinspektionens verksamhet	41
Resultaträkning	23	Riksdagens bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet	41

Siffrorna i berättelsen baserar sig på de uppgifter som fanns tillgängliga i februari 2005.

PENNINGPOLITIK OCH EKONOMI

Europeiska centralbankens penningpolitik och ekonomin i euroområdet

Den ekonomiska tillväxten var hög världen över 2004, vilket innebar slutet på recessionen 2001–2003. Den globala ekonomin växte med ca 4 %. Bland de stora ekonomierna var tillväxten snabb i Förenta staterna och Japan men också i Kina, Ryssland och Indien. Däremot var återhämtningen långsammare i euroområdet. Tillväxten i totalproduktionen ökade visserligen med omkring 2 % från 2003 men var ändå anspråkslösare än i andra stora ekonomier.

I fråga om prisstabilitet skedde inga större förändringar i euroområdet jämfört med föregående år. Prisstabiliteten i euroområdet utvecklades 2003 i stort sett enligt det mål som ställts för penningpolitiken. Inflationen låg under året kring 2 %. Priserna steg med 2,1 % i euroområdet. Eurons externa värde stärktes klart 2004. Särskilt kraftig var förstärkningen i slutet av året då eurons kurs steg till 1,35 dollar.

ECB:s penningpolitik var passiv under året. I motsats till exempelvis i Förenta staterna ändrades styrräntorna inte. *Det var motiverat att fortsätta med lågräntepolitiken i euroområdet eftersom den ekonomiska tillväxten i området var fortsatt långsam och apprecieringen av euron dämpade kostnadstrycket.*

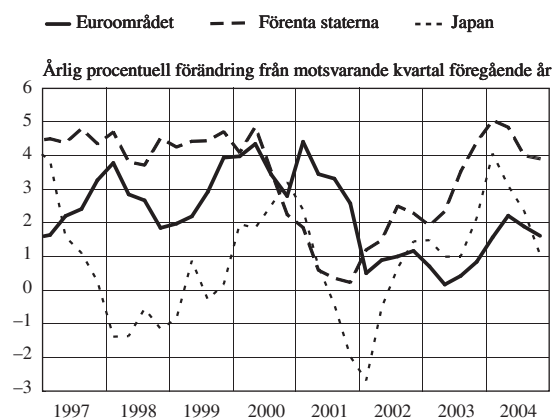
Den världsekonomiska utvecklingen

Avmattningen i euroområdet 2001–2003 var en del av den globala recessionen. Också i andra stora ekonomier, som Förenta staterna och Japan, var den ekonomiska utvecklingen svag 2001 och 2002. Från och med 2002 har tillväxten dock varit klart långsammare i euroområdet än i Förenta staterna och Japan, vars ekonomier började återhämta sig redan 2002 (figur 1). I euroområdet började återhämtningen först 2004, dvs. senare än i de andra stora ekonomierna. Eftersom till-

växten i euroområdet fortfarande var jämförelsevis långsam under året fortsatte också arbetslösheten att öka.

Den snabba tillväxten i världsekonomin vilade 2004 inte enbart på Förenta staterna. Utom i Förenta staterna och Japan var den ekonomiska tillväxten kraftig i de stora tillväxtekonomierna Kina, Indien och Ryssland. Också i de viktiga utomeuropeiska industriländerna Australien och Kanada och i mindre ostasiatiska ekonomier, som Taiwan och Korea, var utvecklingen snabb.

Figur 1. Totalproduktion

Källor: Europeiska centralbanken, Bureau of Economic Analysis (BEA) och Economic and Social Research Institute (ESRI), Japan.

Den snabba tillväxten i de asiatiska tillväxtekonomierna berodde dels på en kraftig hemmamarknadstillväxt i Kina, dels på en gynnsam exportutveckling. Eftersom många asiatiska länder – framför allt Kina – har bundit sina valutor till US-dollar, har dollarns depreciering mot euron bidragit till att ytterligare stärka deras redan förut starka konkurrenskraft. Också den japanska ekonomin, som länge lidit av långsam tillväxt, gynnades nu av en kraftig exportdriven tillväxt. Motpol till de asiatiska ländernas krafti-

ga tillväxt var Förenta staternas fördjupade handelsbalansunderskott.

Den ekonomiska tillväxten i Förenta staterna var fortsatt stark. Den snabba tillväxten berodde fortfarande klart på interna faktorer, det vill säga utvecklingen bars upp av den starka tillväxten i den inhemska efterfrågan. Förenta staternas penningpolitik var fortsatt expansiv trots att den amerikanska centralbanken Federal Reserve under våren 2004 gradvis började höja styrräntan. Under året steg styrräntan från 1 % till 2,25 %. Trots räntehöjningarna var Förenta staternas korta realräntor fortfarande negativa. Federationens finanspolitik var också expansiv, även om effekterna av de stora skattelättnaderna föregående år började mattas av. Den privata konsumtionen fortsatte att öka kraftigt och också företagen ökade sina investeringar.

På grund av de kraftiga penning- och finanspolitiska stimulansåtgärderna fördjupades underskotten i Förenta staternas ekonomi. Bytesbalansunderskottet ökade rekordartat till omkring 600 miljarder dollar (ca 5 1/2 % av BNP), och budgetunderskottet utgjorde nästan 5 % av BNP. Därför har deprecieringstrycket på US-dollar varit, och är fortfarande, starkt. Försvagningen av US-dollar är emellertid inte i dagsläget något allvarligt problem för Förenta staterna, eftersom det inte finns något större inflationstryck. Dessutom förbättrar en svagare dollar den amerikanska exportindustrins konkurrenskraft mot europeiska producenter.

Kina, Korea, Taiwan, Hongkong och Singapore är länder med mycket stora bytesbalansöverskott – framför allt tack vare överskottet i handeln med Förenta staterna – och därigenom också med enorma valutareserver. Valutareserverna i ländernas centralbanker uppgår sammanlagt till drygt 1 200 miljarder dollar. Största delen av reserverna har placerats i amerikanska obligationer. Under de senaste åren har Förenta staterna i stor utsträckning finansierat sitt budgetunderskott genom försäljning av skuldinstrument i dollar till asiatiska investerare. Strategin har varit relativt riskfri, eftersom Förenta staterna alltid kan betala sin utländska dollarskuld med egen valuta.

Den markant förändrade kursen mellan euro och dollar döljer lätt det faktum att de asiatiska länderna har bibehållit dollarvärdet för sina valutor. Jämfört med samtliga handelspartners valutor har US-dollar således inte försvagats särskilt mycket – med andra ord har Förenta staternas handelsvägda valutakurs varit stabilare än kursen mellan dollar och euro. Den relativt stabila

la dollarkursen har dämpat inflationen i Förenta staterna och stött den asiatiska exporten. Men den har också fördröjt en lösning på Förenta staternas kroniska konkurrens- och bytesbalansproblem.

Den snabba tillväxten i världsekonomin präglades också av osäkerhetsfaktorer, framför allt av det snabbt stigande världsmarknadspriset på råolja under 2004. Oljepriset nådde i september nya rekordnivåer då det steg över 50 dollar per fat. Mot slutet av året utjämnades prisutvecklingen. I bakgrunden till den kraftiga oljeprisstegringen ligger både efterfråge- och utbudsfaktorer. Kinas snabba ekonomiska tillväxt har avsevärt ökat efterfrågan på olja. Också den fortsatt kraftiga tillväxten i den inhemska efterfrågan i Förenta staterna har haft samma effekt. Samtidigt har politiska osäkerhetsfaktorer präglat den interna utvecklingen i vissa oljeproducerande länder.

Trots valutakursförändringar var inflationsutvecklingen i euroområdet 2004 mycket lik utvecklingen i Förenta staterna. Japan hade däremot i likhet med tidigare år en lindrig deflation. Den ekonomiska tillväxten var långsam i euroområdet, men jämvikten i de offentliga finanserna var dock klart bättre i euroområdet än i andra stora ekonomier (tabell 1). Förenta staternas och Japans budgetunderskott låg på en ohållbar nivå. I euroområdet och Japan visade bytesbalanserna överskott. Utom att den ekonomiska tillväxten var svagare i euroområdet än i andra stora ekonomier var också sysselsättningsutvecklingen fortfarande klart svagare i euroområdet; detta speglades tydligt i en större arbetslöshet än i Förenta staterna och Japan.

Tabell 1. Nyckeltal för den världsekonomiska utvecklingen 2004

	Euro- området	Förenta staterna	Japan
BNP-tillväxt, %	1,8	4,4	3,2
Arbetslöshet, %	8,9	5,4	4,5
Konsumentprisökning, %	2,1	2,7	-0,1
Bytesbalans, % av BNP	0,5	-5,5	3,3
Budgetsaldo, % av BNP	-2,9	-4,4	-6,5

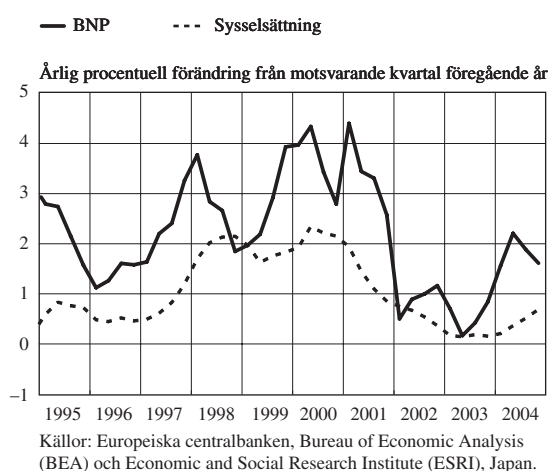
Källa: Eurostat.

Utvecklingen i euroområdet

I euroområdet, som gått igenom tre år av recession sedan 2001, vände tillväxten uppåt 2004,

men något egentligt uppsving kunde man ännu inte tala om. Efter att 2001–2003 ha legat på omkring 1 % steg tillväxten 2004 till nästan 2 %. Men tillväxten var fortfarande för svag för att åstadkomma en vändning uppåt för sysselsättnings- och arbetslöshetsutvecklingen. Arbetslösheten i euroområdet ökade ytterligare en aning 2004. Den genomsnittliga arbetslösheten för året blev 8,9 %, vilket var 0,1 procentenheter mer än året innan. Endast få nya arbetstillfällen skapades (figurerna 2 och 3).

Figur 2. BNP-tillväxt och sysselsättningsökning i euroområdet

I likhet med tidigare år var den ekonomiska tillväxten exceptionellt svag i euroområdets största ekonomi, Tyskland, där totalproduktionen ökade med bara 1 % och arbetslösheten växte och blev större än någonsin sedan början av 1930-talet. Trots den långsamma tillväxten och eurons appreciering låg inflationen envist kvar på drygt 2 procent. Inflationsskillnaderna mellan de olika euroländerna var fortfarande jämförelsevis stora.

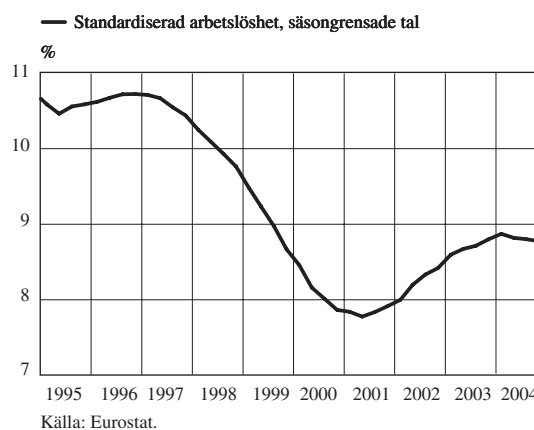
Den ekonomiska politiken i euroområdet kan karakteriseras som passiv eller stabiliserande. ECB höll styrräntan på 2 % hela året. På grund av den låga nominella räntan låg de korta realräntorna i euroområdet nära noll och också de långa realräntorna var mycket låga. Penningpolitiken var i detta hänseende expansiv och ECB började inte strama åt sin penningpolitik gradvis på samma sätt som den amerikanska centralbanken. Det fanns inte heller något behov av sådana åtgärder eftersom ekonomin i euroområ-

det inte vände lika brant uppåt som i Förenta staterna.

Som motvikt till den expansiva penningpolitiken begränsade stabilitets- och tillväxtpakten, som är bindande för euroländerna, de flesta medlemsländers möjligheter att driva en aktiv tillväxtfrämjande finanspolitik. Trots de avtalade begränsningarna överskred Frankrike och Tyskland emellertid redan för tredje gången klart treprocentsgränsen för offentliga underskott. De offentliga finanserna försvagades ytterligare i många euroländer 2004 och flera euroländer närmade sig treprocentsgränsen.

Avmattningen i BNP-tillväxten 2001–2003 berodde i euroområdet i huvudsak på svag inhemsk efterfrågan. Även om också tillväxten i världsekonomin mattades av hade euroområdets utrikeshandel en relativt marginell inverkan på tillväxten. Tack vare den ökade exporten kunde ekonomin i euroområdet dra nytta av den globala återhämtningen. Utvecklingen av den inhemska efterfrågan var emellertid fortsatt svag. I de stora euroländerna – Tyskland, Frankrike och Italien – var hushållens sparkvot alltså högt och företagens inställning till investeringar försiktig. Tillväxten i euroområdet var sålunda i hög grad beroende av den kraftiga tillväxten i Förenta staterna och Asien med åtföljande exportuppsving.

Figur 3. Arbetslöshet i euroområdet

För de inhemska efterfrågekomponenterna i BNP i euroområdet – privata investeringar och konsumtion – var utvecklingen 2004 relativt svag liksom åren innan (tabell 2). Investeringarna var oförändrade och tillväxten i den privata konsumtionen anspråkslös. Den inhemska efterfrågan

stimulerades endast av den offentliga konsumtionen som trots budgetunderskotten fortsatte att öka i euroområdet 2004. Följden blev ett ökat offentligt underskott (eller minskat överskott) i nästan alla euroländer.

Tabell 2. Konsumtion, investeringar och export i euroområdet

Årlig procentuell förändring

	Inves- teringar	Privat konsum- tion	Offentlig konsum- tion	Export
1997	2,4	1,5	1,2	10,4
1998	5,1	3,0	1,4	7,4
1999	5,8	3,5	2,0	5,2
2000	4,9	2,5	2,0	12,6
2001	-0,6	1,8	2,1	2,8
2002	-2,5	0,6	2,5	1,2
2003	-0,8	1,0	2,1	0,0
2004	0,0	1,0	2,0	5,5

Källa: Eurostat.

Den svaga utvecklingen av den inhemska efterfrågan och särskilt den privata konsumtionen berodde framför allt på hushållens höga sparkvot i Tyskland, Frankrike och Italien. I princip borde en låg räntenivå leda till lägre sparkvot och ökad konsumtion. Så skedde inte 2003 och 2004. En orsak kan vara att de planerade nedskärningarna av socialskyddet och de aviserade pensionsreformerna har ökat hushållens vilja att bättre än förut förbereda sig för framtida risker genom ökat sparande. Den obetydliga ökningen i den privata konsumtionen har sannolikt bidragit till att minska företagets investeringsvilja.

Även om den ekonomiska tillväxten i euroområdet i snitt fortfarande var svag hade ingalunda alla euroländer en svag tillväxt. Stora skillnader i såväl ekonomisk tillväxt, inflation, sysselsättning och arbetslöshet som budgetbalans förekom mellan de olika euroländerna.

Redan under många år har tillväxten varit lägst i Tyskland och de omgivande länderna. Så var fallet också 2004. Tillväxten låg under 2 % i Tyskland, Italien, Nederländerna och Österrike. Den svaga utvecklingen i de två stora euroekonomierna Tyskland och Italien drog ned genomsnittet för hela euroområdet. Det låga genomsnittet döljer det faktum att det ekonomiska läget i de flesta euroländerna ändå var tillfredsställande. En snabbare tillväxt än genomsnittet nåddes i EU:s randområden, dvs. i Spanien, Grekland, Portugal, Irland och Finland. Utvecklingen var

relativt god även i Frankrike och Belgien (tabell 3).

Tabell 3. BNP-förändring i EU15-länderna 2004 (%)

Stora euroländer	Små euroländer	Övriga EU-länder
Tyskland 1,3	Nederländerna 1,2	Storbritannien 3,2
Frankrike 2,1	Belgien 2,2	Sverige 3,4
Italien 1,2	Portugal 2,0	Danmark 2,1
Spanien 2,6	Österrike 1,7	
	Grekland 3,0	
	Finland 3,7	
	Irland 5,0	

Källa: Eurostat.

Tillväxten i den privata konsumtionen blev klart lägre i euroområdet än i ekonomier med snabbare tillväxt, t.ex. Förenta staterna. Motsvarande skillnad kunde också skönjas vid en jämförelse av EU-länderna utanför euroområdet – Sverige, Danmark och Storbritannien – med euroområdet. I dessa länder bars den måttliga tillväxten främst upp av en stark inhemska efterfrågan och särskilt av tillväxten i den privata efterfrågan.

I EU-länderna utanför euroområdet var den ekonomiska utvecklingen liksom under de närmast föregående åren fortfarande rätt god och klart bättre än i euroområdet. Den exceptionellt långvariga konjunkturuppgången i Storbritannien fortsatte 2004 och BNP-tillväxten blev ca 3 %. Tillväxttakten i Sverige accelererade betydligt, dvs. till ca 3 1/2 %. Arbetslösheten i länderna utanför euroområdet stannade på 5 %, dvs. på en klart lägre nivå än i de stora euroländerna.

Arbetslösheten var fortsatt hög, 8–11 %, i alla fyra stora euroländer och i Belgien och Finland. I de övriga små euroländerna var sysselsättningsläget däremot bättre.

Den höga arbetslösheten i de stora euroländerna antas ofta bero på strukturella faktorer. Av den åsikten har även ECB varit i sina uttalanden. ECB-rådet betonade under året behovet av strukturreformer för att öka tillväxtpotentialen i euroområdet. Rådet uttryckte sin oro för att arbetsproduktivitetsökningen trendmässigt har avtagit i euroområdet sedan mitten av 1990-talet. Också Finlands Bank lade fram liknande ställningstaganden. Banken betonade uttryckligen betydelsen av produktivitet och investeringar samt en effektiv konkurrensolitik för att öka produktiviteten.

De offentliga finanserna i euroområdet

Budgetbalansen i euroländerna började försvagas 2002. Under 2003 försvagades budgetbalansen ytterligare i samtliga euroländer och samma utveckling fortsatte i de flesta länderna också 2004. I Tysklands och Frankrikes fall ledde det ökade underskottet till att treprocentsgränsen för budgetunderskottet enligt stabilitets- och till-

växtpakten överskreds redan för tredje gången i följd. Så skedde också i Grekland. Även i Italien och Nederländerna var underskotten mycket nära treprocentsgränsen eller större än så. I de övriga euroländerna höll sig underskotten däremot klart under den tillåtna gränsen. Finland var det enda eurolandet med överskott i de offentliga finanserna 2004 (tabell 4).

Tabell 4. Offentliga finanser i EU-länderna 1999–2002*Procent av BNP*

	2000	2001	2002	2003	2004	Förändring 2000–2004, procent- enheter
Tyskland	1,1	-2,8	-3,6	-4	-3,7	-4,8
Frankrike	-1,4	-1,5	-3,1	-4,1	-3,7	-2,3
Italien	-0,6	-2,6	-2,3	-2,7	-3	-2,4
Spanien	-0,8	-0,1	-0,1	0,1	-0,3	0,5
Nederländerna	2,2	0,1	-1,1	-2,4	-2,5	-4,7
Belgien	0,1	0,4	0,0	0,2	0,1	0,0
Portugal	-2,8	-4,2	-2,7	..	-2,9	-0,1
Grekland	-1,9	-1,4	-1,2	..	-6,1	-4,2
Österrike	-1,5	0,3	-0,6	-1,3	-1,3	0,2
Finland	6,9	5,1	4,3	2,3	2,1	-5,8
Irland	4,3	1,1	-0,1	..	1,3	-3
Euroområdet	0,1	-1,6	-2,2	-2,7	-2,7	-2,8
Storbritannien	3,9	0,8	-1,4	-2,9	-3,2	-7,1
Sverige	3,4	4,5	1,2	0,2	1,4	-2,4
Danmark	2,6	3,1	1,9	0,8	2,8	0,2

Källa: Eurostat.

Budgetbalansen i euroområdet försvagades 2001–2004 med omkring 3 % av BNP. Mest, eller med drygt 5 % av BNP, försvagades budgetbalansen i Tyskland, Nederländerna och Finland. Av länderna utanför euroområdet stod Storbritannien för den största försvagningen, 7 % av BNP. Huvudsakligen kan försvagningen ses som en naturlig följd av den utdragna recessionen som har minskat tillväxten i skatteintäkterna och ökat socialutgifterna. Dessutom har den försvagade budgetbalansen i Storbritannien och Finland klart varit en följd av en medvetet expansiv finanspolitik.

Enligt bestämmelserna i EU-fördraget får det förväntade eller faktiska underskottet i den of-

fentliga sektorns finanser i procent av BNP till marknadspris inte överstiga 3 %, såvida inte referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet. Vidare får den offentliga skulden i procent av BNP vara högst 60 % eller måste närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt. Under året blev Europeiska kommissionen och ministerrådet liksom föregående år tvungna att ta ställning till medlemsländernas alltför stora underskott. Inga disciplinära åtgärder vidtogs dock, eftersom respektive länder lovade söka förbättra budgetbalansen.

Däremot kom det fram att den tidigare informationen om läget inom den offentliga sektorn i

Grekland – de uppgifter som låg till grund för beslutet om Greklands medlemskap i EMU – inte var korrekt. Greklands faktiska underskott har under hela 2000-talet varit större än vad som har uppgettts och dessutom överskridit treprocentsgränsen. Grekland har således beviljats medlemskap i EMU på basis av felaktiga uppgifter.

ECB-rådet fäste upprepade gånger uppmärksamhet vid de försvagade offentliga finanserna i euroländerna. Rådet förkastade framställningarna om ändring av stabilitets- och tillväxtpakten och krävde striktare budgetdisciplin för den offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns underskott innebär fortlöpande skuldsättning och växande skuld.

På grund av euroländernas allt större underskott började den offentliga skulden i procent av BNP åter växa 2004. Den genomsnittliga skuldkvoten i euroområdet ökade till drygt 71 %, vilket var mer än 10 procentenheter högre än fördraget tillåter. Skuldkvoten låg därmed på samma nivå som 1999. Skillnaderna mellan skuldkvoterna i de enskilda länderna var alltså stora (tabell 5). Skulden var anmärkningsvärt stor, dvs. omkring 100 % av BNP i tre länder: Belgien, Italien och Grekland. I EU-länderna utanför euroområdet låg den offentliga skulden fortfarande på en klart lägre nivå än genomsnittet i euroområdet.

Tabell 5. Den offentliga bruttoskulden i EU15-länderna 1999–2004

Procent av BNP

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Tyskland	61,2	60,2	59,5	60,8	61,0	66,0
Frankrike	58,5	57,2	56,8	59,0	60,0	65,6
Italien	114,9	110,6	109,5	106,7	107,0	105,8
Spanien	63,1	60,5	56,9	53,8	50,0	48,9
Nederländerna	63,1	55,9	52,9	52,4	53,0	55,7
Belgien	114,9	109,6	108,5	105,8	103,0	95,6
Portugal	54,3	53,3	55,5	58,1	59,0	61,9
Grekland	105,2	106,2	106,9	104,7	103,0	110,5
Österrike	67,5	66,8	67,3	67,3	67,0	65,2
Finland	47,0	44,6	44	42,7	45,0	44,0
Irland	48,6	38,4	36,1	32,4	30,0	29,9
Euroområdet	72,1	69,6	69,2	69,0	70,0	71,3
Storbritannien	45,1	42,1	38,9	38,5	39,0	41,6
Sverige	62,7	52,8	54,4	52,7	51,0	51,2
Danmark	53,0	47,3	45,4	45,5	45,0	42,7

Källa: Eurostat.

Problemen med stabilitets- och tillväxtpakten hänger för närvarande samman med frågan, vilka förfaranden som kunde tillämpas vid låg ekonomisk tillväxt när konjunkturautomatiken utan korrigerande åtgärder förefaller att framkalla alltför stora underskott i vissa länder som omfattas av pakten och då det finns risk för att korrigerande åtgärder, såsom skatthöjningar och utgiftsnedskärningar, skulle fördjupa recessionen ytterligare. Vid en utdragen recession eller period med låg tillväxt kan problemet komma att röra allt fler länder. Frågan är viktig med tanke på

såväl en tillväxt- och sysselsättningsfrämjande ekonomisk politik som gemensamma avtals trovärdighet.

Europeiska kommissionen föreslog i oktober 2004 att stabilitets- och tillväxtpakten skulle ändras så att den skulle bli smidigare och kraftigare än tidigare betona skuldriteriet. Då skulle ett land med liten skuld kunna driva en mer flexibel finanspolitik än länder med en alltför stor skuld. För Finlands del skulle en sådan tolkning inte medföra några problem.

De nya medlemsländerna och EMU

Europeiska unionen utvidgades den 1 maj 2004 när tio länder – Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern – blev medlemmar. De nya medlemsländernas folkmängd i procent av den utvidgade unionens befolkning uppgår till drygt 16 %, men deras BNP-andel är bara 4 1/2 %.

De nya medlemsländerna kan inte genast ansluta sig till EMU. De skall först uppfylla konvergenstkriterierna enligt Maastrichtfördraget. Kriterierna för de offentliga finanserna uppfylldes av de baltiska länderna och Slovenien redan 2004. Inte heller de övriga länderna har i detta hänseende några större problem (tabell 6).

Tabell 6. De offentliga finanserna i de nya medlemsländerna 2004

Procent av BNP

	Budgetbalans	Skuld
Polen	-4,8	43,6
Tjeckien	-3	37,4
Ungern	-4,5	57,6
Slovakien	-3,3	43,6
Slovenien	-1,9	29,4
Litauen	-2,5	19,7
Cypern	-4,2	71,9
Lettland	-0,8	14,4
Estland	1,8	4,9
Malta	-5,2	75,0

Källa: Eurostat.

För anslutning till EMU krävs dessutom två år av stabila valutakurser. I praktiken kan valutastabilitet säkerställas genom anslutning till EU:s växelkursmekanism ERM2. Av de nya medlemsländerna var Litauen, Slovenien och Estland de första som anslöt sig till ERM2. Detta skedde den 28 juni 2004. De kan således bli medlemmar i EMU 2007.

Prisstabiliteten i euroområdet

Den genomsnittliga inflationen i euroområdet låg 2004 liksom de föregående åren något över referensvärdet på 2 %. Den årliga genomsnittliga inflationstakten blev liksom året innan 2,1 %. Inflationen i euroområdet översteg således fortfarande referensvärdet, om än obetydligt. *I fråga om prisstabilitet kan utvecklingen i euroområdet*

beträktas som tillfredsställande. Men resultatet är en besvikelse med tanke på att inflationen beräknades avta under året. Så skedde inte.

Att inflationen förblev oförändrad kan anses vara överraskande med tanke på att pristrycket i euroområdet inte ökade under året. Mätt som årsgenomsnitt sjönk råvaru- och oljepriserna dock från året innan. På grund av eurons appreciering påverkade de kraftigt stigande dollarpriserna på råolja inte nämnvärt prisenivån i euroområdet. Också i övrigt var inflationstrycket obetydligt. Löneökningstakten avtog klart i hela euroområdet från föregående år (tabell 7). Enhetsarbetskostnaderna steg emellertid ytterligare då arbetsproduktivitetsökningen i likhet med åren innan var endast obetydlig. På grund av den låga produktivitetsökningen hade den avtagande ekonomiska tillväxten endast en marginell inverkan på sysselsättningen men hade ändå en god sysselsättande effekt. Eftersom löneinflationen avtog kan den svaga produktivitetsutvecklingen anses vara den viktigaste orsaken till ökningen av enhetsarbetskostnaderna.

Tabell 7. Prisutvecklingen i euroområdet

Procentuell förändring från föregående år

År	HIKP	Råvaror	Löner	Producentpriser
1997	1,6	10,7	2,6	1,1
1998	1,1	-21	1,9	-0,8
1999	1,1	15,8	2,6	-0,4
2000	2,1	50,8	3,4	5,5
2001	2,4	-8,8	3,6	2,2
2002	2,2	-3,2	3,5	-0,2
2003	2,1	2,0	3,0	1,0
2004	2,1	-7	2,0	3,0

Källor: Eurostat och HWWA.

Inflationsskillnaderna mellan de enskilda euroländerna minskade 2004 men utjämnades inte helt. Långsammast, dvs. klart under 2 %, var inflationstakten i Tyskland, Finland och Nederländerna – i Finland rentav nära noll. En inflationstakt som låg nära 2 % hade Frankrike, Belgien, Österrike och Italien. I de länder som hade den snabbaste inflationsutvecklingen steg priserna med omkring 3 %. Liksom under tidigare år var dessa länder Irland, Spanien, Portugal och Grekland (tabell 8). I EU-länderna utanför euroområdet, Danmark, Sverige och Storbritannien, avtog inflationen klart. I dessa länder låg prisökningstakten under 1,5 %.

Tabell 8. HIKP-förändring i EU15-länderna 2004

Klart över 2 %		Cirka 2 %		Klart under 2 %	
Grekland	3	Tyskland	1,8	Finland	0,3
Irland	3	Österrike	2,0	Sverige	0,7
Portugal	3	Belgien	2,1	Danmark	1,2
Spanien	3	Frankrike	2,2	Nederländerna	1,3
		Italien	2,3	Storbritannien	1,5

Källa: Eurostat.

Den divergerande inflationsutvecklingen är oroväckande med tanke på den gemensamma penningpolitikens effektivitet. Erfarenheterna från EMU:s fem första år visar att inflationsskillnaderna är betydande och långvariga. På fem år har de kumulativa inflationskillnaderna redan hunnit bli relativt stora trots att inflationen i genomsnitt hela tiden har varit mycket långsam. Alltsedan 1999 har man klart kunnat skönja en utveckling där priskonkurrenskraften i Italien och Spanien har försvagats gentemot genomsnittet i euroområdet. Tysklands konkurrenskraft har däremot klart förbättrats. Skillnaderna i konkurrenskraft på grund av långvariga inflationskillnader börjar småningom inverka också på ländernas exportframgång och realekonomi.

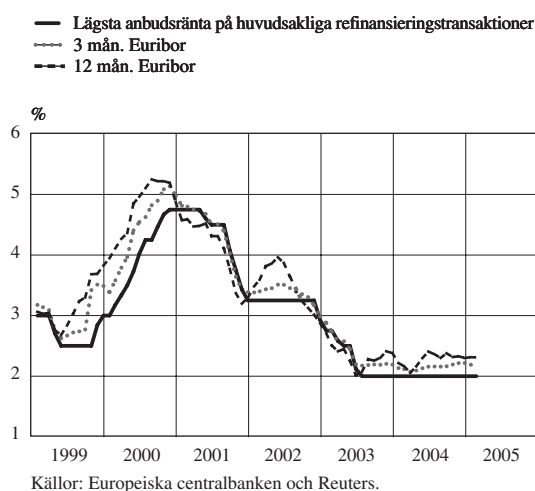
Stora och relativt långvariga inflationskillnader mellan länderna gör det svårt att dimensionera penningpolitiken. I höginflationsländer kan låga nominella räntor ge rentav negativa realräntor, vilket i sin tur ger fart åt efterfrågetillväxten med ett eventuellt ökat inflationstryck som följd. På kort och medellång sikt uppvägs dock de negativa effekterna av den försvagade konkurrenskraften av den ökning i den inhemska efterfrågan som de negativa realräntorna ger upphov till. I länder med långsam ekonomisk tillväxt och låg inflation, som Tyskland och Finland, ger även låga nominella räntor en positiv realränta, vilket åter bromsar tillväxten.

ECB:s penningpolitiska beslut och ränteutvecklingen

I början av juni 2003 sänkte ECB-rådet styrräntan med 0,5 procentenheter till 2,0 %. Den penningpolitiska styrräntan och de korta marknadsräntorna som följer styrräntan föll till sin lägsta nominella nivå på decennier (figur 4). Räntesänkningen motiverades med inflationsförväntningarna: Inflationsutsikterna förväntades klart

mattas av under 2004. Det talades rentav om deflationsrisk i euroområdet.

Inflationen avtog dock inte under 2004 som man hade förutspått, men den ökade inte heller. En högre inflation än väntat hade kunnat motivera en åtstramning av penningpolitiken under året. Penningpolitiken stramades emellertid inte åt eftersom den ekonomiska tillväxten i euroområdet trots återhämtningen fortfarande var relativt långsam. Arbetslösheten fortsatte att växa och inflationstrycket bedömdes ha minskat. Därför höjdes räntan inte. ECB-rådet bedömde att den penningpolitiska inriktningen fortfarande var väl lämpad att upprätthålla prisstabiliteten på medellång sikt.

Figur 4. ECB:s styrränta och Euriborräntor

Då inga räntesänkningar företogs under året och den ekonomiska tillväxten var låg sjönk marknadsräntorna 2004. De korta marknadsräntorna speglade förväntningar om att penningpolitiken tills vidare skulle förbli expansiv. Dessutom sjönk de långa räntorna i euroområdet till en klart lägre nivå än i Förenta staterna.

Problemen att följa tillväxt- och stabilitetspakten och euroländernas växande budgetunderskott pressade inte upp marknadsräntorna. Tvärtom fick euroländerna förmånligare lån än förut och också de långa räntorna sjönk klart.

Likviditetstillväxten på grund av den expansiva penningpolitiken ledde till att börskurserna steg 2004. Trots kursuppgången stannade aktiekursindexen i euroområdet fortfarande på en nivå som var omkring en tredjedel lägre än toppnivån i början av 2000. ECB-rådet bedömde att

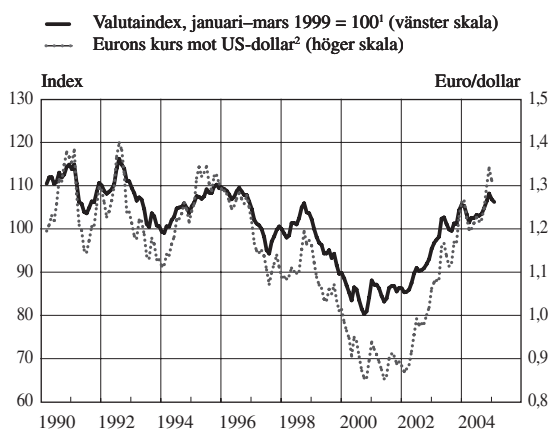
det ackumulerade likviditetsöverskottet inte äventyrar prisstabiliteten så länge som ekonomin återhämtar sig successivt.

Eurons kursutveckling

Under året fortsatte apprecieringen av eurons effektiva växelkurs som hade börjat redan under första halvåret 2002. Särskilt kraftig var eurons appreciering i slutet av året, dvs. i november–december (figur 5). Euron förstärktes mot US-dollar med i genomsnitt ca 10 % under året. Förändringen var i sig inte exceptionellt stor, men den hade föregåtts av en fortlöpande appreciering av växelkursen redan under flera år. Detta innebär att eurons kumulativa förstärkning under perioden 2001–2004 har varit mycket kraftig. Jämfört med den svagaste dollarkursen hade euron före utgången av 2004 förstärkts med omkring 50 %.

Tack vare eurons appreciering ledde uppgången i världsmarknadspriserna i dollar på råvaror inte till något pristryck i euroområdet men försvagade konkurrenskraften för exporten till länder utanför euroområdet. Effekten var kännbar eftersom euron stärktes inte bara mot US-dollar utan också mot de dollaranknutna asiatiska valutorna. Den apprecierande euron stramade åt ekonomin på samma sätt som stigande räntor. Mot denna bakgrund kan det anses överraskande att inflationen inte avtog under året.

Figur 5. Handelsvägt valutaindex för euron och eurons kurs mot dollarn

¹ T.o.m. 1998 handelsvägt valutaindex för euroländerna. Vid appreciering av euron stiger kurvan.
² Eucursen t.o.m. 31.12.1998.
 Källa: Europeiska centralbanken.

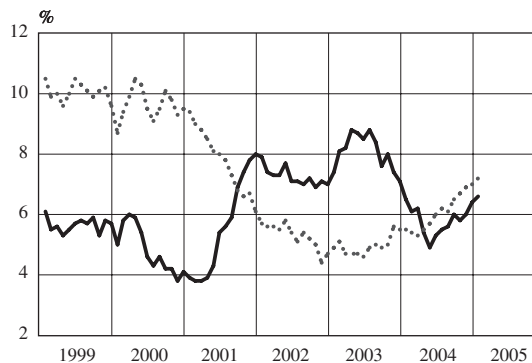
Penningmängds- och utlåningstillväxten i euroområdet

ECB avser att upprätthålla prisstabilitet med hjälp av både ett inflationsmål och ett penningmängdsmått. För den årliga tillväxten i det så kallade breda penningmängdsmåttet M3 har fastställt referensvärdet 4,5 %. I praktiken har värdet hela tiden överskridits. I detta avseende skedde en förbättring 2004. Tillväxten i penningmängden var fortfarande klart högre än referensvärdet 4,5 % men avtog jämfört med 2003. M3 växte 2004 med ca 6 %.

Rikligt med likviditet och låga räntor på grund av en expansiv penningpolitik gör också företag och privatpersoner benägna att skuldsätta sig. Däremot minskar svaga framtidsutsikter skuldsättningsbenägenheten. Bankernas utlåning till företag och hushåll har oavbrutet ökat i euroländerna. Tillväxttakten har inte varit särskilt snabb. Den accelererade en aning 2004, men kreditstocken ökade med bara 6 % (figur 6), även om utvecklingen var mycket oenhetlig i de olika euroländerna.

Figur 6. Årlig förändring av M3 i euroområdet

— Årlig procentuell förändring av M3*
 - - - Monetära finansinstituts (MFI) utlåning till den privata sektorn i euroområdet

Källa: Europeiska centralbanken.
 * Säsongs- och kalenderrensats.

Ekonomin i Finland 2004

Den ekonomiska tillväxten i Finland har med undantag för 2001 alltsedan 1994 varit högre än genomsnittet i euroområdet. 2004 ökade tillväxten i Finland klart. Finland hade den gynnsammaste ekonomiska utvecklingen i euroområdet vid sidan av Irland. Mätt med tillväxt, sysselsättning och inflation var den ekonomiska utveck-

lingen i Finland klart bättre än genomsnittet i euroområdet. För första gången sedan 2000 bidrog också exportutvecklingen tydligt till den ekonomiska tillväxten. Den viktigaste tillväxtmotorn var i likhet med tidigare år tillväxten i den privata konsumtionen.

Liksom tidigare år var arbetslöshetsutvecklingen under året gynnsammare i Finland än i euroområdet i genomsnitt. Arbetslösheten minskade i Finland samtidigt som den genomsnittliga arbetslösheten i euroområdet ökade. Följaktligen var arbetslösheten i Finland för första gången lägre än den genomsnittliga arbetslösheten i euroområdet. Också i fråga om inflation avvek Finland till sin fördel. Inflationen avtog klart i Finland i motsats till genomsnittet för euroområdet. Prisstegringen 2004 var i Finland den lägsta i hela euroområdet. Finland hade också den lägsta inflationen av alla OECD-länder.

Finanspolitiken i Finland var 2004 liksom sedan början av 2000-talet klart stimulerande. Beskattningen lindrades och de offentliga utgifterna ökade. Trots att finanspolitiken var jämförelsevis expansiv visade både statsfinanserna och hela den offentliga sektorn fortfarande överskott.

Den samhällsekonomiska utvecklingen

Åren 2001–2003 var för den finländska ekonomin en period med låg tillväxt. Tillväxten bromsades av den svaga exportutvecklingen och företagets ovilja att investera på grund av den globala recessionen. Dessutom påverkades ekonomin i Finlands mer än i många andra länder av recessionen inom IKT-branschen. Den blygsamma

tillväxten bars helt och hållet upp av hushållen och den offentliga sektorn. Det ekonomiska läget förbättrades dock betydligt 2004. Exportinkomsterna började stiga. Också företagets investeringar ökade en aning och industriproduktionen började klart återhämta sig. Hushållens exceptionellt kraftigt förbättrade köpkraft gav fart åt den privata konsumtionen och detaljhandeln. Även tjänstesektorn växte.

Den privata konsumtionens ökningstakt accelererade klart jämfört med föregående år. Finlands snabba ekonomiska tillväxt på närmare 4 % berodde således på många olika faktorer (tabell 9). Den privata konsumtionen steg med omkring 3 1/2 %. Hushållens reala köpkraft ökade exceptionellt kraftigt, dvs. med omkring 4 1/2 %. Uppgången berodde på att lönesumman ökade, inkomstbeskattningen lindrades betydligt och inflationen avtog till nära noll. Den viktigaste inflationsdämpande faktorn var alkoholskattesänkningen i mars 2004. Köpkrafts- och konsumtionsökningen kunde således främst tillskrivas skattelättnaderna. Den viktigaste tillväxtfaktorn utöver exportökningen var följaktligen den kraftigt stimulerande finanspolitiken som ledde till att det totala skatteuttaget sjönk med 0,7 procentenheter till 44,1 %. Finanspolitiken inriktades på lättnader i både den indirekta och den direkta beskattningen. De offentliga konsumtionsutgifterna ökade med endast omkring 1 % och de offentliga investeringarna rentav minskade en aning.

Exporttillväxten berodde främst på en kraftigt ökad elektronikexport. Inom andra industribranscher var exporttillväxten obetydlig. Bytesbalans- och handelsbalansöverskottet ökade något från föregående år.

Tabell 9. Den finländska ekonomin

Årlig procentuell förändring

År	2000	2001	2002	2003	2004
BNP	5,5	1,2	2,2	1,9	3,7
Import	16,9	-0,2	1,7	0,0	5,0
Export	19,3	-2,3	5,6	1,3	5,0
Privat konsumtion	3,3	1,7	2,1	3,6	3,5
Privata investeringar	5,6	3,9	-2,2	-2	3,0
Offentlig konsumtion	0,4	1,2	4,0	1,0	1,0
Offentliga investeringar	-5,4	3,2	7,0	7,0	0,0
Konsumentpriser, HIKP	3,0	2,7	2,0	1,2	0,2
Arbetslöshet, % av arbetskraften	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8
Offentligt överskott, % av BNP	6,9	5,1	4,3	2,3	2,1
Bytesbalansöverskott, miljarder euro	9,8	9,6	10,3	6,0	7,0

Källa: Statistikcentralen.

I likhet med de föregående åren visade sig prognoserna om ökad arbetslöshet vara alltför pessimistiska. Sysselsättningen minskade under första halvåret. Mot slutet av året började sysselsättningen öka. Arbetslösheten sjönk enligt Statistikcentralens beräkningar. Den genomsnittliga arbetslösheten 2004 var 8,8 %. Siffran är i sig hög, men för första gången sedan 1991 var arbetslösheten i Finland lägre än genomsnittet i EU. Sysselsättningen låg nästan oförändrat på 67 1/2 % och närmade sig således inte regeringens sysselsättningsmål på 75 %.

Trots industriproduktionens tillväxt minskade arbetstillfällena inom industrin. Nya arbetstillfällen uppstod dock inom tjänstesektorn och handeln.

Den svaga exportprisutvecklingen var fortfarande ett problem för exportindustrin. Eurons appreciering framkallade ett tryck nedåt på exportpriserna. Detta tvingade företagen att försöka förbättra sin lönsamhet och konkurrenskraft genom produktivetsfrämjande rationaliseringsåtgärder. Resultatet blev en betydande produktivetsökning inom industrin och hela ekonomin. Den kraftiga produktionstillväxten skapade inte fler arbetstillfällen.

Det var framför allt apprecieringen av euron som bromsade tillväxten i exportinkomsterna. Effekterna av valutakursförändringar är större i Finland än i de flesta andra euroländer eftersom en mycket stor del av Finlands export går till länder utanför euroområdet. Finland drog 2004 nytta av detta strukturella särdrag. Den kraftiga tillväxten i Ryssland och Asien bidrog till att öka efterfrågan på finländska exportprodukter. Exceptionellt mycket, dvs. med ca 60 %, växte Finlands export till Kina.

Med tanke på framtidsutsikterna kan det anses vara positivt att industrins investeringar i maskiner och utrustning efter tre år av recession åter började växa under andra halvåret. Industriinvesteringarnas andel av BNP var dock fortfarande relativt anspråkslös.

De offentliga finanserna

Finanspolitiken var 2004 liksom tidigare år expansiv. De offentliga utgifterna fortsatte att öka, även om ökningstakten avtog. De största förändringarna skedde i beskattningen. Beskattningen av förvärvsinkomster lindrades betydligt. För medelinkomsttagarna sjönk den genomsnittliga inkomstskattesatsen med närmare en procentenhet. Dessutom sänktes alkoholskatten i mars

2004 med lägre alkoholpriser som följd. Förändringen var så stor att den årliga förändringen i konsumentprisindex föll till nära noll. Samtidigt sjönk det totala skatteuttaget till ca 44 %.

Skattelättnaderna beräknades i statsbudgeten leda till underskott i statsfinanserna. Så skedde inte. Det offentliga överskottet blev nästan oförändrat jämfört med föregående år. Trots skattelättnaderna visade också statsfinanserna överskott. Problem uppstod främst inom den kommunala sektorn, vars sammanräknade finansiella underskott blev drygt en halv miljard euro. Att underskottet växte berodde utom på ökade utgifter också på att skattelättnaderna dämpade tillväxten i kommunernas skatteinkomster.

Kommunernas sammanräknade underskott var av samma storleksordning som överskottet i statsfinanserna. Därför kunde det offentliga EMU-överskottet helt tillskrivas det fonderande pensionsystemet, som på grund av de pensionspolitiska målsättningarna fortlöpande visar ett stort finansiellt överskott.

Finanspolitiken i Finland 2001–2004 kan på goda grunder karakteriseras som expansiv. Den offentliga sektorns överskott minskade 2000–2004 med omkring 5 procentenheter i förhållande till BNP. Förändringen hör till de största i euroområdet. Samtidigt krympte det totala skatteuttaget med omkring 3 procentenheter från 47 % till 44 %. Att överskottet minskade berodde således dels på lindrad beskattning, dels på en relativt kraftig utgiftsökning. Störst var utgiftsökningen inom kommunsektorn. De offentliga investeringarna steg, och antalet anställda inom den offentliga sektorn ökade mer än någonsin.

I fråga om stabilitets- och tillväxtpakten låg Finland fortfarande mycket väl till. Även om de offentliga finanserna i Finland, liksom i övriga euroländer, försvagades visade de fortfarande ett klart överskott. Överskottet i de offentliga finanserna var 2004 större i Finland än i något annat EU-land.

I Finland har de offentliga finanserna under den tid stabilitets- och tillväxtpakten varit i kraft utvecklats gynnsammare än i de flesta andra euroländerna. På grund av det stora offentliga överskottet utgjorde stabilitets- och tillväxtpakten i Finland inte något hinder för en konjunktur-utjämnande konjunkturlik finanspolitik 2001–2004. Detta beror bland annat på att de offentliga finanserna i Finland jämfört med förhållandet i andra länder stärks genom att överskottet i det lagstadgade arbetspensionssystemet, som till stor del förvaltas av den privata sektorn, räknas in i de offentliga finanserna. Finlands offentliga finan-

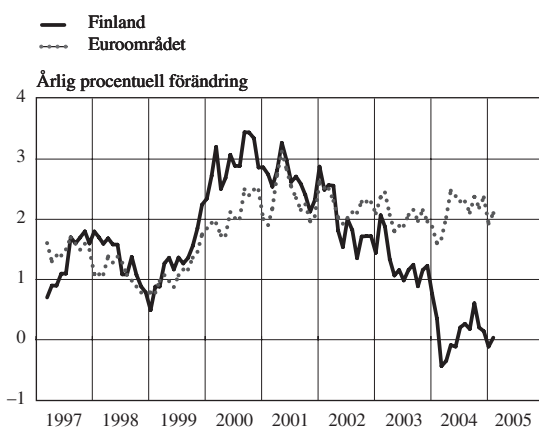
ser skulle dock ha varit nära balans även utan överskottet i socialskyddsfonderna.

Den finländska samhällsekonomins konjunkturkänslighet, det växande antalet blivande pensionärer och den försvagade försörjningskvoten kräver starka offentliga finanser också i framtiden. Därför har Finland, liksom vissa andra länder, i sitt stabilitetsprogram lagt upp ett ambitiösare mål för budgetbalansen på medellång sikt än kraven i stabilitets- och tillväxtpakten. Detta är också välgrundat. Efter att ekonomin vände uppåt 2004 ökar åter behovet att använda en del av den ekonomiska tillväxten för att öka överskottet i de offentliga finanserna och minska den offentliga skulden.

Prisstabiliteten i Finland och ECB:s penningpolitik

Inflationen avtog betydligt i Finland 2004. I det avseendet skilde sig Finland från de övriga euroländerna där inflationen var nästan oförändrad. Detta var exceptionellt också därför att inflationstakten i Finland redan 2003 hade varit mycket låg, 1,2 %. Konsumentprisökningen stannade 2004 på 0,2 % och inflationstakten i Finland låg rejält, dvs. närmare 2 procentenheter, under genomsnittet för euroområdet och EU-länderna (figur 7). *Avtagande inflation och god prisstabilitet vittnar för sin del om att den finländska ekonomin trots låga räntor och en expansiv finanspolitik inte hotades av någon överhettning.*

Figur 7. Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)

Källor: Eurostat och Statistiskcentralen.

Finlands ovanligt svaga inflation berodde inte på en exceptionellt moderat lönepolitik. Tvärtom ökade arbetskraftskostnaderna i Finland under året med närmare 4 %, vilket var omkring 2 procentenheter mera än i euroområdet i genomsnitt. De ökade arbetskraftskostnaderna påverkade emellertid inte priserna. Däremot ledde de till rationaliseringar i många företag och arbetsproduktivitetsökningen var i Finland snabbare än i andra euroländer. Tack vare en rätt god produktivitet utveckling ökade enhetsarbetskostnaderna inte snabbare i Finland än i andra länder. Den främsta orsaken till att inflationen avtog 2004 var alkoholskattesänkningen, vars inverkan på konsumentprisindex var ca 1 %.

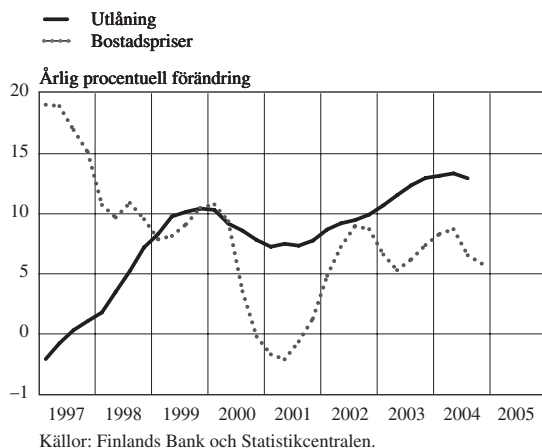
De nominella lönerna har under de senaste åren kontinuerligt ökat snabbare i Finland än i övriga euroländer. Skillnaden ökade 2004 då den genomsnittliga nominella löneökningen i euroområdet sjönk till 2 %. Konkurrensnackdelen till följd av en snabbare löneutveckling än i andra länder har hittills kompenserats av en stark produktivitet utveckling. Framför allt bidrog rationaliseringsåtgärderna 2003 och 2004 – som ledde till att tiotusentals arbetstillfällen försvann inom industrin – till att förbättra produktiviteten. Arbetsproduktiviteten ökade 2004 i Finland med över 3 % mot bara 1/2 % i snitt i euroområdet. Inom industrin var produktivitetens ökning ännu snabbare. Dessutom hade de finländska företagen fortsatt utmärkt lönsamhet.

På hösten 2004 nåddes en bred och långvarig centraliserad inkomstuppgörelse. Inkomstavtalet bromsar i viss mån löneökningen, men inte så mycket att skillnaden mellan Finland och de viktigaste konkurrentländerna skulle försvinna. Arbetskraftskostnadernas tillväxttakt förutses minska under avtalsperioden fram till 2007 till omkring 3 procent per år. Tillväxten beräknas dock vara nästan en procentenhet högre än genomsnittet för euroområdet. Om den snabba produktivitetens ökning fortsätter kommer konkurrenskraften inte att minska. Med tanke på sysselsättningen skulle en måttfullare löneutveckling dock ge ett bättre resultat.

De låga räntorna lockade till ökad upplåning. Den rekordlåga räntenivån i euroområdet och bankernas konkurrens om marknadsandelar ledde till att de finländska hushållens lånestock fortsatte att öka 2004. För detta var förutsättningarna goda då hushållens framtidsförväntningar var fortsatt höga och de finländska bankernas låneräntor sjönk till lägre nivåer än i något annat EU-land. Utlåningen ökade under året med ca 10 %. Största delen av utlåningen till hushåll var bo-

stadslån. På grund av den ökade upplåningen ökade också efterfrågan på bostäder och bostadspriserna steg (figur 8). I huvudstadsregionen steg priserna med omkring 5%. Realpriserna på bostäder steg klart över den tidigare rekordnivån från 1989. Bostadspriserna var redan 2,5 gånger så höga som 1993.

Figur 8. Bostadspriser och utlåning i Finland

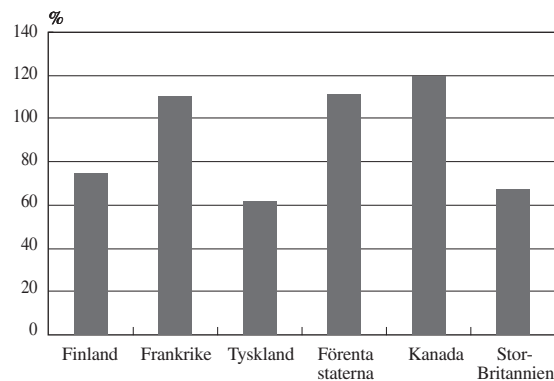

I förhållande till hushållens inkomster steg bostadspriserna knappast alls. På grund av de låga räntorna och ännu längre lånetider än förut var de genomsnittliga lånekostnaderna i relation

till inkomsterna så fördelaktiga att det blev klart förmånligare att köpa än att hyra bostad. Detta gäller dock bara så länge räntenivån är låg.

Trots den ökade upplåningen ökade hushållens sparkvot en aning under året. Resultatet blev positivt eftersom de finländska hushållens sparkvot är relativt låg. I det avseendet skilde sig Finland klart från de stora euroländerna där hushållens sparkvot är mycket hög, omkring 10 % av de disponibla inkomsterna. Trots ökad skuldsättning och låg sparkvot förblev förhållandet mellan hushållens skulder och disponibla inkomster i Finland rätt tillfredsställande jämfört med många andra länder (figur 9).

Figur 9. Hushållens skuldsättning i förhållande till disponibel inkomst 2003

FINLANDS BANKS VERKSAMHET

Internationell verksamhet

Finlands Bank medverkar på många sätt i det internationella samarbetet förutom inom EU och ECB också i Internationella valutafonden (IMF) och Internationella regleringsbanken (BIS). Den viktigaste uppgiften är att delta i det penningpolitiska beslutsfattandet i ECB-rådet, där Finlands Bank representeras av chefdirektören. Dessutom deltar ett stort antal tjänstemän från banken i olika ECBS-kommittéer och -arbetsgrupper.

ECB-rådets möten hålls i regel i Frankfurt. Under året sammanträdde ECB-rådet emellertid för första gången i Finland; mötet hölls i Helsingfors den 6 maj 2004.

Finlands Bank var i maj 2004 värd också för ett annat viktigt internationellt möte. Tillsammans med ECB och den ryska centralbanken arrangerade Finlands Bank ett centralbanksseminarium på toppnivå i Helsingfors den 25–26 maj 2004. I seminariet deltog cheferna för ECB, Rysslands centralbank och de nationella centralbankerna i euroområdet och representanter för Europeiska kommissionen. Syftet var att utveckla relationerna mellan den ryska och de europeiska centralbankerna.

Finlands Bank företräder Finland i Internationella valutafonden. Finlands Banks ställningstaganden till frågor som behandlades i valutafondens direktions framfördes via den nordisk-baltiska valkretsens representant, som 2004 var från Norge.

Valutafondens experter besökte som vanligt Finland och utvärderade Finlands ekonomi och framtidsutsikter. Enligt deras rapport är de ekonomiska utsikterna för Finland den närmaste tiden goda. På lång sikt finns det emellertid flera faktorer som fördyrar utsikterna och enligt valutafondens bedömning bromsar upp tillväxten. Dessa är befolkningens åldrande och stela institutioner och attityder som förhindrar anpassningen till förändringar.

Valutareserv

Finlands Banks egen valutareserv uppgick vid utgången av 2004 till omkring 8,4 miljarder euro. Reserven är placerad främst i värdepapper denominerade i US-dollar, brittiska pund, danska kronor och svenska kronor. Reserven hålls för eventuella ytterligare överföringar till ECB och för Internationella valutafondens (IMF) finansieringsbehov samt som beredskap för undantagsförhållanden, såsom eventuella allvarliga funktionsstörningar på finansmarknaden. Eurosystemets valutareserv uppgick till sammanlagt 286 miljarder euro, varav ECB:s valutareserv utgjorde 36,4 miljarder euro. Den del av ECB:s valutareserv som Finlands Bank förvalta- de var 650 miljoner euro.

Största delen av Finlands Banks valutareserv har placerats i olika staters skuldförbindelser. Valutareservens avkastning 2004 var ca 3,8 %. I resultaträkningen redovisades valutakursförluster till ett värde av 196 miljoner euro huvudsakligen som en följd av eurons appreciering mot US-dollar. Valutakursförlusternas resultatpåverkan eliminerades enligt vedertagen praxis med upplösta avsättningar.

Storleken av Finlands Banks valutareserv har under de senaste åren varit oförändrad till sitt valutabelopp. Bankens reservtillgångar hålls i utländsk valuta och i balansräkningen ingår inte, i motsats till förhållandet i många andra centralbanker i Eurosystemet, s.k. eurofordringar. Finlands Banks eget kapital i balansräkningen i relation till valutakursriskerna ligger på genomsnittsnivå för euroländerna.

Stabilitetsanalys och allmän övervakning av finansmarknaden

Finlands Bank analyserar verksamheten, läget och utvecklingen på finansmarknaden i Finland fortlopande med avseende på makrostabiliteten.

Målet är att med hjälp av stabilitetsanalysen göra det finansiella systemet mindre sårbart och förutse och förebygga eventuella systemrisk. Särskilda frågor som analyserades 2004 var bland annat den finansiella integrationen, verkningarna av reformen av den finländska företags- och kapitalbeskattningen på stabiliteten, scenarier för den långsiktiga utvecklingen av finansmarknaden och betalningssystemen, risker i betalningsförmedlingen på grund av den nya tekniken och framtida utmaningar för systemen för stora betalningar.

Den snabba tillväxten i världsekonomin 2004 bidrog till det finansiella systemets stabilitet och funktionsduglighet. Den ekonomiska tillväxten hade en positiv effekt också på den finansiella sektorns resultatutveckling och riskbild under den närmaste tiden.

I artikeln om den finansiella stabiliteten i juni-numret av tidskriften Euro & talous och i den årliga stabilitetsrapporten i november i ett specialnummer av tidskriften Euro & talous konstaterade Finlands Bank att det finländska finansiella systemet i grunden är stabilt. Enligt bankens analys borde de finländska kreditinstituten klara också en utdragen lågkonjunktur, även om deras resultat skulle försvagas på grund av ökade kreditförluster. De största riskerna med tanke på den finländska finansmarknadens stabilitet ansågs vara att internationella tillväxtproblem kan spridas till Finland. Banksystemets förlustbuffertar kan dock förväntas klara även en klart svagare ekonomisk utveckling än prognostiserat.

Kontantförsörjning

En av Finlands Banks viktigaste myndighetsuppgifter är att svara för betalningsmedelsförsörjningen. En gemensam uppgift för de nationella centralbankerna i euroområdet är att tillsammans med bankerna och värdetransportföretagen säkerställa en effektiv kontantförsörjning. I sin strategi har Finlands Bank som mål att penningförsörjningssystemet i Finland skall vara säkert, effektivt och geografiskt heltäckande. Liksom under de två föregående åren ökade beloppet eurosedlar och euromynt utgivna i Finland 2004 i snabb takt, dvs. med ca 25 %. Beloppet eurosedlar har sålunda mer än fördubblats på tre år. I euro räknat svarade 20- och 50-eurosedlarna för den kraftigaste ökningen, men relativt sett mest växte utgivningen av 500-eurosedlar. En orsak till ökningen av beloppet utelöpande sedlar

och mynt är att konsumenterna klart har ökat sina innehav av kontanter. Bankerna och tjänsteföretagen har inte ökat sina upplag av kontanter. Konsumenternas ökade behov av kontanter kan bero på att det minsta möjliga bankautomatuttaget är avsevärt större sedan euron införts och bankautomaterna blivit färre.

Efter en kontinuerlig uppgång började antalet förfalskade eurosedlar i omlopp minska 2004. På årsnivå steg antalet euroförfalskningar dock till 1 725.

Ekonomisk analys och forskning

Finlands Bank sammanställer den Finlandsstatistik som enligt ECBS statistikkrav behövs för statistiken över monetära finansinstitut (MFI), annan finansverksamhet och betalningsbalansen i euroområdet, samt motsvarande nationell statistik. Sammanställningen av statistik för ECBS och EU:s behov är en myndighetsuppgift som tilldelats Finlands Bank i gemenskapslagstiftningen. Utöver löpande statistikproduktion ingår också en hel del statistiksamordning som koordineras av ECB och Europeiska gemenskapernas statistikkontor Eurostat.

För forskningen vid Finlands Bank svarar huvudsakligen forskningsavdelningen och forskningsinstitutet för transitionsekonomier. Inom forskningen prioriteras penningpolitiska modeller, framtidsanalysen av den finansiella tjänstesektorn och analysen av transitionsekonomierna, framför allt Ryssland och Kina. Forskningsinstitutet för transitionsekonomier (BOFIT) bedriver i huvudsak politikinriktad makroekonomisk forskning med fokus på monetära och finanspolitiska frågor. Geografiskt har forskningens tyngdpunkt från första början legat på Ryssland, men under de senaste åren har också Kina alltmer kommit med i bilden.

En kvalitetsbedömning av Finlands Banks forskning genomfördes under hösten 2004. Utvärderingsgruppen bestod av professor Philip Lane från Trinity College vid Dublinuniversitetet, forskningsdirektören Loretta Mester från Federal Reserve Bank i Philadelphia och professor Juuso Välimäki från Helsingfors handelshögskola. Gruppen ansåg att det var utmärkt att forskningsenheten hade ökat sin medverkan i utländska vetenskapliga publikationer men var inte helt nöjd med de publicerade undersökningarnas kvalitet. Den framhöll att forskningsenheten knappast alls lyckats få sina undersökningar

publicerade i de högst värderade vetenskapliga tidskrifterna. Utvärderingsgruppen ansåg också att det är viktigt att bankens forskningsenheter har en tillräckligt självständig ställning.

På hösten 2004 införde banken en ny makroekonomisk modell. Den nya modellen Aino innehåller precis som sin föregångare BOF5 systematiska beskrivningar av de ekonomiska aktörernas, dvs. företagens och hushållens, beteende på

makroekonomisk nivå. Modellen kan användas som hjälpmedel vid prognosarbetet. Den kan också användas för simulering av effekterna av ekonomisk-politiska åtgärder. Liknande modeller som bygger på den dynamiska teorin om allmän jämvikt utvecklas och används numera flitigt även av andra centralbanker och forskningsinstitut.

FINLANDS BANKS BOKSLUT

Balansräkning, miljoner euro

	31.12.2004	31.12.2003
Tillgångar		
<i>Guld och guldfordringar (1)</i>	507	521
<i>Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet (2)</i>	8 790	8 131
Fordringar på Internationella valutafonden (IMF)	591	776
Banktillgodohavanden, värdepapper, lån och andra tillgångar	8 199	7 355
<i>Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i euroområdet (3)</i>	775	790
<i>Fordringar i euro på hemmahörande utanför euroområdet (4)</i>	0	0
Banktillgodohavanden, värdepapper och lån	0	0
<i>Fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner (5)</i>	2 450	2 850
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	1 800	2 850
Långfristiga refinansieringstransaktioner	650	–
<i>Övriga fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet (6)</i>	2	1
<i>Fordringar inom Eurosystemet (7)</i>	4 639	4 071
Andel i ECB	74	70
Fordran för överförd valutareserv	717	699
Nettofordran för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet	3 848	3 303
<i>Övriga tillgångar (8)</i>	786	767
Euroområdets mynt	17	30
Materiella och immateriella anläggningstillgångar .	210	211
Övriga omsättningstillgångar	425	386
Diverse	134	141
Summa tillgångar	17 948	17 132

På grund av avrundning stämmer inte alltid totalsummorna.

	31.12.2004	31.12.2003
Skulder		
<i>Utelöpande sedlar (1)</i>	8 313	6 923
<i>Skulder i euro till kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner (2)</i>	3 156	2 146
RTGS-konton (inklusive kassakrav)	3 156	2 146
Inlåningsfacilitet	0	0
<i>Skulder i euro till övriga hemmahörande i euroområdet (3)</i>	0	1
<i>Skulder i euro till hemmahörande utanför euroområdet (4)</i>	1	0
<i>Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i euroområdet (5)</i>	0	–
<i>Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför euroområdet (6)</i>	930	248
Inlåning och övriga skulder	930	248
<i>Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF (7)</i>	163	168
<i>Skulder inom Eurosystemet (8)</i>	526	2 777
<i>Övriga skulder (9)</i>	179	166
<i>Värderegleringskonto (10)</i>	514	530
<i>Avsättningar (11)</i>	2 580	2 610
<i>Eget kapital (12)</i>	1 474	1 386
Grundfond	841	841
Reservfond	633	545
<i>Årets vinst (13)</i>	112	177
Summa skulder	17 948	17 132

Resultaträkning, miljoner euro

	1.1–31.12.2004	1.1–31.12.2003
<i>RÄNTEINTÄKTER (1)</i>	397	366
<i>RÄNTEKOSTNADER (2)</i>	-115	-119
<i>RÄNTENETTO (3)</i>	282	247
<i>REALISERADE VINSTER OCH FÖRLUSTER AV VALUTAKURSDIFFERENSER (4)</i>	-196	-662
<i>REALISERADE PRISDIFFERENSER PÅ VÄRDEPAPPER (5)</i>	29	72
<i>FÖRÄNDRING AV AVSÄTTNINGAR FÖR VALUTAKURS- OCH PRISRISKER (6)</i>	167	590
<i>NETTORESULTAT AV FINANSIELLA TRANSAKTIONER</i>	282	247
<i>NETTOANDEL AV MONETÄRA INKOMSTER (7)</i>	-22	6
<i>ANDEL AV ECB:S VINST (8)</i>	-	11
<i>ÖVRIGA INTÄKTER FRÅN CENTRALBANKSVERKSAMHETEN (9)</i>	3	6
<i>RESULTAT AV CENTRALBANKS- VERKSAMHETEN</i>	263	269
<i>ÖVRIGA INTÄKTER (10)</i>	24	54
<i>VERKSAMHETSKOSTNADER</i>		
Personalkostnader (11)	-69	-49
Administrationskostnader (12)	-18	-19
Avskrivningar av anläggningstillgångar (13)	-4	-3
Sedelproduktionskostnader (14)	-1	-1
Övriga kostnader (15)	-9	-9
<i>VERKSAMHETSRESULTAT</i>	186	242
<i>PENSIONSFROND</i>		
Pensionsfondens intäkter (16)	58	33
Pensionsfondens kostnader (17)	-18	-17
<i>FÖRÄNDRING AV AVSÄTTNINGAR (18)</i>	-114	-81
<i>ÅRETS RESULTAT (19)</i>	112	177

Noter

	31.12.2004		31.12.2003	
<i>Futurkontrakt i utländsk valuta, mn euro</i>				
Köpekontrakt ¹	–		642,0	
<i>Aktier och andelar, nominellt värde, mn euro</i> (Finlands Banks ägarandel inom parentes)				
Bank for International Settlements	11,5	(1,67 %)	11,5	(1,67 %)
Bostadsaktier	6,2		6,2	
Övriga aktier och andelar	0,1		0,1	
Summa	17,7		17,7	
<i>Kalkylmässig andel av</i>				
<i>Värdepapperscentralens fond, mn euro</i>	0,3		0,3	
<i>Pensionsåtaganden, mn euro</i>				
Finlands Banks pensionsåtaganden	457,8		425,5	
– varav täckt genom avsättningar	406,5		367,2	
<i>Finlands Banks intressekontor, mn euro</i>				
– inlåning	20,3		19,6	
– utlåning	4,8		6,0	

¹ Till genomsnittskursen för respektive valuta på årets sista bankdag.

Finlands Banks fastigheter

Fastighet	Adress	Byggnadsår	Volym ca m ³
Helsingfors	Fredsgatan 16	1883/1961	49 500
	Unionsgatan 33/Fredsgatan 19	1848/1954	50 500
	Snellmangatan 6 ¹	1857/1892/2001	26 930
	Snellmangatan 2 ¹	1901	3 200
	Ramsöuddsvägen 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Tammerfors	Hämeenkatu 13 ¹	1942	36 000
Uleåborg	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Vanda	Moskogsvägen 1	1979	311 500
Åbo	Slottsgatan 20	1914	10 500
Enare	Saariselkä	1968/1976/1998	6 100

¹ Överfört till Finlands Banks pensionsfond 1.1.2002.

Bankfullmäktige har beslutat att vinsten, 111 875 153,70 euro, disponeras så att 55 937 576,85 euro överförs till reservfonden och 55 937 576,85 euro reserveras för statens behov.

Noter till bokslutet

Redovisningsprinciper

Finlands Bank tillämpar de redovisningsprinciper och -metoder som antagits av ECB-rådet, och boksluten upprättas enligt dessa harmoniserade principer. Enligt 11 § i lagen om Finlands Bank fastställer bankfullmäktige grunderna för bankens bokslut på framställning av direktionen. Uppställningsformen för resultaträkningen ändrades 2004 så att pensionsfonden redovisas som en separat post som innehåller pensionsfondens intäkter och kostnader. Dessa poster har tidigare redovisats bland övriga intäkter, personalkostnader, avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga kostnader.

Guld och poster i utländsk valuta

Posterna i utländsk valuta och guld har i bokslutet omräknats till euro enligt kurserna på balansdagen. Posterna i utländsk valuta har värderats i valuta för valuta. Värdepapperen har värderats enligt värdepappersslag. Värderingsdifferenser som beror på valutakurser redovisas separat från differenser som beror på prisförändringar på värdepapper. Differenser som beror på pris- och kursförändringar avseende guld redovisas i en post.

Återförsäljnings- och återköpsförbindelser avseende värdepapper

Återförsäljningsförbindelser avseende värdepapper, dvs. omvända repor, upptas i balansräkningen som utlåning mot säkerhet på tillgångssidan. Återköpsavtal, dvs. repor, redovisas i balansräkningen som inlåning mot säkerhet på skuldsidan. Värdepapper som sålts genom repor kvarstår i Finlands Banks balansräkning.

Fordringar och skulder mellan EU-ländernas nationella centralbanker

Transaktioner mellan EU-ländernas nationella centralbanker hanteras i första hand i Targetsystemet, som är ett transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av betalningar i realtid. Transaktionerna genererar bilaterala fordringar och skulder på konton som EU:s centralbanker håller för varandra. Dessa fordringar och skulder nettoredovisas så att ECB är motpart gentemot båda parterna. Varje nationell central-

bank har således endast en nettoposition gentemot ECB.

Anläggningstillgångar

Från och med räkenskapsåret 1999 har anläggningstillgångarna värderats till anskaffningskostnaden minus avskrivningar. Linjär avskrivning tillämpas. De linjära avskrivningarna görs under den förväntade ekonomiska livslängden för anläggningstillgångarna med början den andra kalendermånaden efter förvärvet.

Motposten till byggnader och markområden som i balansräkningen för 1999 aktiverats till marknadsvärde är värderegleringskontot.

Avskrivningarna på byggnaderna har redovisats mot värderegleringskontot så att de inte påverkar resultatet.

De ekonomiska livslängderna är följande:

- datorer, kringutrustning och program, bilar: 4 år
- maskiner, inventarier: 10 år
- byggnader: 25 år.

Anläggningstillgångar värda under 10 000 euro avskrivs under anskaffningsåret.

Eurosedlar och monetära inkomster

ECB och de tolv centralbankerna i euroområdet, som tillsammans bildar Eurosystemet, har sedan den 1 januari 2002 gett ut eurosedlar.¹ Det totala värdet av utelöpande eurosedlar fördelas på centralbankerna den sista bankdagen i respektive månad enligt fördelningsnyckeln för sedlar.² ECB har tilldelats 8 % av det totala värdet av utelöpande eurosedlar och resterande 92 % har fördelats på de nationella centralbankerna enligt fördelningsnyckeln för ECB:s kapital. Andelen redovisas i balansräkningen i skuldposten ”Utelöpande sedlar”. Skillnaden mellan värdet av eurosedlar som tilldelats den nationella centralbanken enligt sedelfördelningsnyckeln och vär-

1 Europeiska centralbankens beslut av den 6 december 2001 om utgivningen av eurosedlar (ECB/2001/15), EGT L 337, 20.12.2001.

2 Fördelningsnyckeln för sedlar har härletts ur de procentandelar som erhålls genom att ECB:s andel avräknas från det totala värdet av utgivna eurosedlar och det resterande beloppet, som utgör de nationella centralbankernas andel, delas enligt fördelningsnyckeln för ECB:s kapital.

det av eurosedlar som centralbanken faktiskt satt i omlopp bildar en räntebärande fordran eller skuld inom Eurosystemet. Dessa räntebärande³ fordringar eller skulder redovisas i delposten ”Poster inom Eurosystemet: nettofordran/nettoskuld för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet”. Finlands Bank redovisar en nettofordran.

Fordringar och skulder för eurosedlar inom Eurosystemet justeras 2002–2007 med ett utjämningsbelopp för att den relativa inkomstfördelningen mellan de nationella centralbankerna inte skall förändras väsentligt från åren innan. Justeringarna görs för skillnaden mellan det genomsnittliga värdet av utelöpande sedlar för varje nationell centralbank under perioden juli 1999–juni 2001 och det genomsnittliga värdet av sedlar som centralbanken under denna period hade blivit tilldelad enligt kapitalfördelningsnyckeln. Utjämningsbeloppen minskas stegvis varje år fram till den 31 december 2007. Därefter kommer de monetära inkomsterna att fördelas fullt ut i förhållande till de nationella centralbankernas inbetalda andelar av ECB:s kapital. Räntetäkterna och -kostnaderna på dessa poster nettas över ECB:s konton och redovisas i posten ”Räntenetto”.

ECB-rådet har beslutat att ECB:s intjänade inkomster från sin andel på 8 % av det totala värdet av utelöpande eurosedlar skall fördelas på de nationella centralbankerna i form av en preliminär vinstutdelning.⁴ Dessa monetära inkomster fördelas i sin helhet enligt ovan, förutsatt att ECB:s vinst för räkenskapsåret inte understiger ECB:s intjänade inkomster från utelöpande eurosedlar. ECB:s intjänade monetära inkomster för 2003 och 2004 fördelades enligt beslut av ECB-rådet inte på de nationella centralbankerna. De omkostnader ECB haft för utgivningen och hanteringen av eurosedlar kan genom beslut av ECB-rådet avräknas från de monetära inkomsterna.

Vid förlust för ECB kan underskottet avräknas mot ECB:s allmänna reservfond och – om det behövs och efter beslut av ECB-rådet – mot de monetära inkomsterna för det ifrågasvarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella central-

bankerna. ECB-rådet fattade den 13 januari 2005 ett principbeslut om att avräkna ECB:s förlust också mot de monetära inkomsterna. Det slutliga beslutet fattades vid ECB-rådets möte den 17 mars 2005.

Ändring av ECB:s fördelningsnyckel

Enligt artikel 28 i stadgan för ECBS skall de nationella centralbankerna vara de enda tecknarna av kapital i ECB. Teckningen av kapital sker enligt den fördelningsnyckel som fastställs i artikel 29.3 i stadgan för ECBS och som ändras vart femte år. Den första ändringen av fördelningsnyckeln efter upprättandet av ECB gjordes den 1 januari 2004. En ytterligare ändring gjordes den 1 maj 2004 när tio nya medlemsstater anslöt sig till EU. Justeringarna av de nationella centralbankernas vikter i fördelningsnyckeln den 1 januari 2004 och den 1 maj 2004 följde rådets beslut av den 15 juli 2003 om det statistiska underlag som skall användas vid ändring av fördelningsnyckeln för tecknande av Europeiska centralbankens kapital. Fördelningsnyckeln för de nationella centralbankerna ändrades som följer (se tabellen på följande sida).

Resultatet var att Finlands Banks andel av ECB:s tecknade kapital – sammanlagt 5 miljarder euro – den 1 januari 2004 ökade från 1,3970 % till 1,4298 %.

Enligt artikel 49.3 i stadgan för ECBS (artikeln fogades till stadgan genom anslutningsfördraget) skall ECB:s tecknade kapital automatiskt ökas när ett eller flera länder blir medlemsstater och deras respektive nationella centralbanker blir en del av ECBS. Ökningen skall beräknas genom att respektive då gällande belopp (5 000 miljoner euro) multipliceras med kvoten, inom fördelningsnyckeln för det utvidgade kapitalet, mellan de berörda inträdande nationella centralbankernas viktning och viktningen för de nationella centralbanker som redan är medlemmar av ECBS. Det tecknade kapitalet ökades därför till 5 565 miljoner euro den 1 maj 2004 när tio nya medlemsstater anslöt sig till EU. Sålunda minskade Finlands Banks andel av ECB:s kapital – 5 565 miljoner euro – den 1 maj 2004 från 1,4298 % till 1,2887 %.

På grund av ändringarna av fördelningsnyckeln den 1 januari och den 1 maj 2004 ändrades Finlands Banks relativa andel av ECB:s vinst på följande sätt: tecknat och inbetalt kapital 69,9 miljoner euro 1.1.1999–31.12.2003, tecknat och

3 Europeiska centralbankens beslut av den 6 december 2001 om fördelning av de monetära inkomsterna för de deltagande medlemsstaternas nationella centralbanker från och med räkenskapsåret 2002 (ECB/2001/16).

4 ECB:s beslut (ECB/2002/9).

Fördelningsnyckel för teckning av ECB:s kapital

	1.1.1999–31.12.2003, %	1.1.2004–30.4.2004, %	1.5.2004, %
Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Bank of Greece	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Oesterreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
Delsumma för Eurosystemet	80,9943	79,6384	71,4908
Česká národní banka	0,0000	0,0000	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	0,0000	0,0000	0,1784
Central Bank of Cyprus	0,0000	0,0000	0,1300
Latvijas Banka	0,0000	0,0000	0,2978
Lietuvos bankas	0,0000	0,0000	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	0,0000	0,0000	1,3884
Central Bank of Malta	0,0000	0,0000	0,0647
Narodowy Bank Polski	0,0000	0,0000	5,1380
Banka Slovenije	0,0000	0,0000	0,3345
Národná banka Slovenska	0,0000	0,0000	0,7147
Sveriges riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
Delsumma för nationella centralbanker utanför euroområdet	19,0057	20,3616	28,5092
Totalt	100,0000	100,0000	100,0000

inbetalt kapital 71,5 miljoner euro 1.1.2004–30.4.2004, tecknat och inbetalt kapital 71,7 miljoner euro från och med 1.5.2004.

På grund av ändringarna av fördelningsnyckeln förändrades också Finlands Banks fordran för överförd valutareserv. Eftersom Finlands Banks andel av ECB:s kapital enligt fördelningsnyckeln ökade, ökade också bankens fordran den 1 januari 2004 från 698,5 miljoner euro till 714,9 miljoner euro och den 1 maj 2004 från 714,9 miljoner euro till 717,1 miljoner euro.

På grund av ändringarna av fördelningsnyckeln förändras Finlands Banks andel av ECB:s vinst enligt den ändrade fördelningsnyckeln.

Redovisningsprinciper för resultaträkningen

Intäkterna och kostnaderna redovisas på upplupen basis.

Realiserade intäkter och kostnader resultatförs. Realiserade valutakursvinster och -förluster

redovisas till daglig nettogenomsnittskurs. Vinster och förluster på grund av förändringar i värdepapperspriserna har redovisats enligt genomsnittskostnadsmetoden.

Orealiserade vinster redovisas i balansräkningen på värderingskontot.

Orealiserade förluster resultatförs när de är större än motsvarande realiserade värderingsvinster som tidigare tagits upp på värderingskontot i balansräkningen. Resultatförda, realiserade förluster återförs inte under följande räkenskapsperioder. Om realiserade förluster i ett värdepappersslag eller i en valuta resultatförs i bokslutet justeras nettogenomsnittskostnaden för värdepappersslaget eller nettogenomsnittskursen för valutan på motsvarande sätt före ingången av följande räkenskapsperiod.

Orealiserade förluster och vinster (netto) särredovisas per värdepappersslag och valuta och för guldinnehavet.

Differensen mellan anskaffningskostnaden och det nominella värdet för värdepapperet resultatförs under löptiden.

Finlands Banks resultaträkning innehåller intäkterna och kostnaderna för Finlands Banks pensionsfond och Finansinspektionen.

Pensionsfond

År 2001 beslutades att Finlands Banks pensionsåtagande skulle hanteras genom en pensionsfond i bankens balansräkning. Syftet med arrangementet, som trädde i kraft vid början av 2002, är att sörja för att tillgångarna för täckning av bankens pensionsåtagande placeras med högsta möjliga avkastning. En separat årsredovisning upprättas för pensionsfonden.

Poster utanför balansräkningen

Valutaterminerna inräknas i nettogenomsnittskostnaden för valutapositionen. Vinster och förluster av poster utanför balansräkningen behandlas på samma sätt som vinster och förluster av poster i balansräkningen.

Noter till balansräkningen

Tillgångar

1. Guld och guldfordringar

Finlands Bank har 1 576 831 troyuns guld som i bokslutet upptagits till marknadsvärde. Vid bör-

jan av 1999 överförde Finlands Bank, i likhet med de övriga nationella centralbankerna i Eurosystemet, cirka 20 % av sitt guld till ECB.

	31.12.2004	31.12.2003
Guld		
Kvantitet: troyuns	1 576 831	1 577 345
Pris: euro/troyuns guld	321,56	330,36
Marknadsvärde (euro)	507 182 825	521 098 433
Förändring av marknadsvärdet (euro)	-13 915 608	5 665 044

Förändringen i guldkvantiteten beror på viktskillnadstransaktioner.

2. Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet

I posten ingår till valutareserven hänförliga valutafordringar på hemmahörande utanför euroområdet samt fordringar i SDR på Internationella valutafonden (IMF).

Fordringarna på Internationella valutafonden (IMF) består av följande poster (miljoner):

	31.12.2004		31.12.2003	
	EUR	SDR	EUR	SDR
Reservposition i IMF	462,7	406,0	615,0	522,1
Särskilda Dragningsrätter	121,6	106,7	154,3	131,0
Övriga fordringar på IMF	6,6	5,8	6,8	5,8
	590,8	518,5	776,1	658,9

Finlands medlemsandel i valutafonden är 1 263,8 miljoner SDR. Reservpositionen är den del av Finlands medlemsandel som har betalats till IMF i utländsk valuta. Den andra delen av medlemsandelen har betalats i mark. Denna del har valutafonden lånat tillbaka till Finlands Bank. Den i mark betalda medlemsandelens nettoeffekt på Finlands Banks balansräkning är noll, eftersom fordran och skulden redovisas i samma balanspost.

Finlands Banks särskilda dragningsrätter (Special Drawing Rights, SDR) uppgår till 121,6 miljoner euro. De utgör en valutareserv som IMF har lagt upp och fördelat på sina medlemsländer. Särskilda dragningsrätter används i valutahandeln på samma sätt som normala valutor. Postens värde förändras genom valutahandeln mellan medlemsländerna. Postens storlek påverkas också av utbetalda och erhållna räntor och vinstandelen i IMF.

Finlands Banks fordringar på Internationella valutafonden uppgår totalt till 590,8 miljoner

euro. Kursen mellan SDR och euro var 1,14 den 31 december 2004.

Utöver IMF-posterna redovisas här banktillgodohavanden, värdepapper och andra fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet.

Finlands Bank överförde vid början av 1999 en del av sina fordringar i dollar och yen till ECB.

3. Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i euroområdet

I posten ingår banktillgodohavanden och värdepapper.

4. Fordringar i euro på hemmahörande utanför euroområdet

Här ingår fordringar i euro på Internationella regleringsbanken (BIS).

5. Fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner

Posten omfattar balansvärdet för sådana instrument som används i penningpolitiken.

De huvudsakliga refinansieringstransaktionerna är likvidiserande operationer som genomförs som standardiserande anbudsförfaranden varje vecka. I mars 2004 förkortades löptiden för de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna från två veckor till en vecka. De huvudsakliga refinansieringstransaktionerna spelar en nyckelroll när det gäller att uppfylla syftet med Eurosystemets marknadsoperationer och genom dem tillförs merparten av likviditeten i den finansiella sektorn. Fordringarna relaterade till huvudsakliga refinansieringstransaktioner uppgick till 1 800 miljoner euro. De långfristiga refinansieringstransaktionerna genomförs varje månad som standardiserade anbudsförfaranden för tillförsel av likviditet. Fordringarna relaterade till dem var 650,1 miljoner euro. Under 2004 genomfördes också finjusterande transaktioner, men för dem fanns inga utestående fordringar vid årets slut. Reverserade finjusterande transaktioner genomförs efter behov för att utjämna ränteeffekterna av oväntade likviditetssvängningar.

6. Övriga fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet

Här ingår konton i kreditinstitut i euroområdet.

7. Fordringar inom Eurosystemet

I posten redovisas fordringar inom Eurosystemet. Varje nationell centralbank i Eurosystemet har en andel av ECB:s kapital som fördelas enligt en s.k. fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln baseras på antalet invånare och bruttonationalprodukten i respektive land. Fördelningsnyckeln justeras med fem års mellanrum och när nya medlemmar ansluter sig till EU. Fördelningsnyckeln justerades i början av 2004. Finlands Banks andel av ECB:s kapital ökade på grund av justeringen från 69,9 miljoner euro till 71,5 miljoner euro. När tio nya medlemsstater anslöt sig till EU den 1 maj 2004 justerades fördelningsnyckeln på nytt. Finlands Banks andel av ECB:s kapital ökade då från 71,5 miljoner euro till 71,7 miljoner euro. Vidare redovisades 2004 också en ersättningspost för ECB:s balanserade vinst som beror på att fördelningsnyckeln ändrats. Följande regelmässiga justering sker i början av 2009. Finlands Banks fordran på ECB för överförd valutareserv och överfört guld ökade den 1 januari 2004 från 698,5 miljoner euro till 714,9 miljoner euro och den 1 maj 2004 från 714,9 miljoner euro till 717,1 miljoner euro. På denna fordran betalas en ränta som baserar sig på den senaste tillgängliga marginalräntan på Eurosystemets huvudsakliga refinansieringstransaktioner, frånsett guld på vilket ingen ränta betalas. Fordran är i euro och värdet är lika med dess värde vid tidpunkten för överföringen. Här ingår också nettofordran för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet.

8. Övriga tillgångar

I posten ingår mynt i euroområdet, värdepapper upptagna som investeringstillgångar och anläggningstillgångar (byggnader, maskiner och inventarier). Vidare ingår pensionsfondens tillgångar och placeringar, poster som hänför sig till värderingen av poster utanför balansräkningen samt resultatregleringar och övriga tillgångar.

Skulder

1. Utelöpande sedlar

Posten innehåller Finlands Banks andel, 8 313 miljoner euro, av totalvärdet av utelöpande eurosedlar.

2. Skulder i euro till kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner

I posten ingår saldon på kreditinstitutens RTGS-konton. Kreditinstituten uppfyller sitt kassakrav så att medelvärdet av de dagliga saldon på deras RTGS-konto under uppföljningsperioden skall vara minst lika stort som deras kassakrav. Syftet med kassakravssystemet är primärt att jämna ut penningmarknadsräntorna och öka behovet av strukturell centralbanksfinansiering. Här redovisas också kreditinstitutens insättningar över natten.

3. Skulder i euro till övriga hemmahörande i euroområdet

I posten ingår skulder i euro till andra kreditinstitut än sådana som omfattas av kassakravet.

4. Skulder i euro till hemmahörande utanför euroområdet

Här upptas saldon på konton i Finlands Bank som innehas av internationella organisationer och banker utanför euroområdet.

5. Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i euroområdet

I posten redovisas Statskontorets insättningar i valuta för egna betalningar.

6. Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför euroområdet

Repor för förvaltning av valutareserven redovisas här.

7. Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Finlands Banks skuld motsvarande de särskilda dragningsrätterna (jfr motsvarande post under tillgångar). Till en början var de särskilda dragningsrätterna och deras motpost lika stora. Till följd av handel är fordringarna relaterade till särskilda dragningsrätter numera större än motposten. Motposten uppgår till 143 miljoner SDR (163 miljoner euro) och har varit oförändrad under många år.

8. Skulder inom Eurosystemet

Posten innehåller Finlands Banks skuld i anslutning till Targetbetalningar. Motpart är ECB, eftersom fordringarna och skulderna relaterade till Targetbetalningar mellan de nationella centralbankerna har nettats gentemot ECB. Här ingår också saldon på konton i Finlands Bank som innehas av andra nationella centralbanker.

9. Övriga skulder

Här ingår resultatregleringar och övriga skulder.

10. Värderingskonto

Här redovisas uppskrivningar av markområden och byggnader samt värderingsdifferenser beroende på ändrad redovisningspraxis. I posten ingår också orealiserade värderingsvinster på grund av marknadsvärdering av valutaposter och värdepapper.

11. Avsättningar

Enligt 20 § i lagen om Finlands Bank kan avsättningar göras i bokslutet, om detta är nödvändigt för att trygga realvärdet av bankens fonder eller för att utjämna sådana variationer i resultatet som orsakas av förändringar i valutakurserna eller marknadspriserna på värdepapper. Avsättningarna uppgår till 2 174 miljoner euro.

För räkenskapsperioden 2004 har gjorts en avsättning på 24,5 miljoner euro. Detta är Finlands Banks andel av avräkningen av ECB:s förlust mot de monetära inkomsterna.

I bokslutet har dessutom gjorts en avsättning för täckning av pensionsåtagandet. Finlands Banks pensionsåtagande uppgår sammanlagt till 458 miljoner euro, varav 89 % eller 407 miljoner euro är täckt. Bankens pensionsåtagande växte betydligt, dvs. med 32 miljoner euro, från föregående år. Av tillväxten beror 13,5 miljoner euro på att livslängdsprognosen har höjts. Finlands Bank betalade en separat understödsavgift som uppgick till 20 miljoner euro.

12. Eget kapital

Här ingår bankens grundfond och reservfond. Om bankens bokslut uppvisar förlust skall denna enligt 21 § i lagen om Finlands Bank täckas med medel ur reservfonden. Till den del reservfonden inte räcker för ändamålet kan förlusten tills vidare lämnas utan täckning. De följande årens vinst

skall i första hand användas till att täcka förluster som lämnats utan täckning.

13. Årets vinst

Vinsten för räkenskapsåret 2004 blev 112 miljoner euro.

Noter till resultaträkningen

1. Ränteintäkter

Ränteintäkterna uppgick till sammanlagt 397 miljoner euro. Största delen av dem, 308 miljoner euro, består av ränteintäkter från valutareserven och resten, 74 miljoner euro, av ränteintäkter från fordringar i euro. Av dessa var 61 miljoner euro ränteintäkter från fordringar relaterade till penningpolitiska transaktioner och 12 miljoner euro ränteintäkter från en fordran på ECB för överförd valutareserv. Räntan på skulden och fordran för ECB:s sedelandel, tilldelningen enligt kapitalfördelningsnyckeln och den åtföljande justeringen har netto redovisats till ett belopp av 15 miljoner euro.

2. Räntekostnader

Räntekostnaderna uppgick till sammanlagt 115 miljoner euro. Av dem utgör 44 miljoner euro räntor på inestående kassakravsmedel. Räntekostnaderna för skulderna inom Eurosystemet och för Targetsaldon som innehåller av centralbankerna i EU-länder utanför Eurosystemet uppgick till 54 miljoner euro.

3. Räntenetto

Räntenettot, som utgjorde 282 miljoner euro, räknas som skillnaden mellan ränteintäkter och räntekostnader.

4. Realiserade vinster och förluster av valutakursdifferenser

Posten innehåller realiserade vinster och förluster vid försäljning av poster i utländsk valuta. År 2004 realiserades förluster från valutakursdifferenser för 196 miljoner euro.

5. Realiserade prisdifferenser på värdepapper

Här ingår realiserade vinster och förluster vid försäljning av värdepapper. Varje värdepappers-

slag värderas separat i bokföringen. Till följd av prisdifferenserna på värdepapper realiserades 2004 en vinst på 29 miljoner euro.

6. Förändring av avsättningar för valutakurs- och prISRISKER

Avsättningar upplöstes för 167 miljoner euro enligt redovisningsprinciperna.

7. Nettoandel av monetära inkomster

Här upptas nettosumman av de monetära inkomster som betalats in till Eurosystemet respektive återfördelats från Eurosystemet. De monetära inkomsterna för varje nationell centralbank har beräknats på centralbankens faktiska avkastning från reserverade tillgångar som den håller som motvärden till skuldbasen. Skuldbasen består av följande poster: utlöpan- de sedlar, skulder till kreditinstitut inom euro- området relaterade till penningpolitiska transaktioner, nettoskulder inom Eurosystemet på grund av Targettransaktioner och nettoskulder inom Eurosystemet för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet. Ränta som erlagts på skulder som ingår i skuldbasen avräknas från de monetära inkomsterna före sammanräkning med motsvarande inkomster för de övriga nationella centralbankerna. De reserverade tillgångarna består av följande poster: fordringar på kreditinstitut inom euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner, fordringar inom Eurosystemet för överförd valutareserv, nettofordringar inom Eurosystemet på grund av Targettransaktioner, nettofordringar inom Eurosystemet för tilldelade eurosedlar och, en med fördelningsnyckeln beräknad begränsad andel av den nationella centralbankens guld. Ingen avkastning beräknas på guld. Om de reserverade tillgångarna överstiger eller understiger värdet av skuldbasen, beräknas avkastningen på skillnaden med den procentuella genomsnittliga avkastningen på alla nationella centralbankers sammanlagda reserverade tillgångar. Eurosystemets sammanräknade monetära inkomster fördelas på de nationella centralbankerna enligt kapitalfördelningsnyckeln. Kapitalfördelningsnyckeln för Finlands Bank ändrades 2004 så att den 1.1–30.4.2004 var 1,4298 % och 1,2887 % från och med 1.5.2004. I nettoandelen av de monetära inkomsterna ingår 2004 Finlands Banks andel av avräkningen av ECB:s förlust för räkenskapsperioden 2004 mot de monetära inkomsterna med 24,5 miljoner

euro. Nettoandelen av de egentliga monetära inkomsterna var 2,7 miljoner euro.

8. Andel av ECB:s vinst

ECB delade inte ut vinst för 2003.

9. Övriga intäkter från centralbanksverksamheten

I posten ingår dividender, expeditonsavgifter, provisioner och övriga intäkter.

10. Övriga intäkter

I posten ingår 15 miljoner euro i Finansinspektionens tillsynsavgifter samt hyresintäkter och diverse övriga intäkter.

11. Personalkostnader

Lönekostnaderna uppgick till 37 miljoner euro. De sociala kostnaderna och arbetsgivarens pensionsavgift utgjorde totalt 12 miljoner euro. I personalkostnaderna ingår 2004 en understödsavgift på 20 miljoner euro till pensionsfonden.

12. Administrationskostnader

Här redovisas hyror, möteskostnader, kostnader för intressegrupper, kostnader för köpta tjänster och kontorsartiklar. Som administrationskostnader redovisas också kostnaderna för utbildning, tjänsteresor och rekrytering.

13. Avskrivningar av anläggningstillgångar

Avskrivningarna av anläggningstillgångarna uppgick till 4 miljoner euro.

14. Sedelproduktionskostnader

Kostnaderna för anskaffning av sedlar uppgick till 1 miljon euro.

15. Övriga kostnader

Största delen av övriga kostnader hänför sig till användning och underhåll av fastigheter.

16. Pensionsfondens intäkter

I posten ingår 29 miljoner euro i intäkter från Finlands Banks pensionsfonds investeringsverksamhet. Posten innehåller också Finlands Banks och Finansinspektionens arbetsgivarandelar och arbetstagarnas andel av premieinkomsten, 9 miljoner euro. I posten ingår vidare Finlands Banks understödsavgift på 20 miljoner euro.

17. Pensionsfondens kostnader

I posten ingår kostnaderna för Finlands Banks pensionsfonds investeringsverksamhet, 16 miljoner euro i utbetalda pensioner samt förvaltningskostnader.

18. Förändring av avsättningar

Utöver en pensionsavsättning gjordes andra avsättningar enligt 20 § i lagen om Finlands Bank för 74 miljoner euro. Pensionsavsättningen var 40 miljoner euro.

19. Årets resultat

Vinsten för räkenskapsåret 2004 blev 112 miljoner euro. Direktionen föreslår för bankfullmäktige att 55,9 miljoner euro av vinsten reserveras för statens behov.

FINLANDS BANKS FÖRVALTNING OCH ÄRENDEN HANDLAGDA AV BANKFULLMÄKTIGE

Inledning

Enligt lagen om Finlands Bank (214/1998), som trädde i kraft den 1 januari 1999, är bankens förvaltningsorgan bankfullmäktige och direktionen. Till bankfullmäktige hör nio bankfullmäktigeledamöter som tillsätts av riksdagen. Bankfullmäktiges uppgifter är uppdelade på tre områden: tillsyn, centrala förvaltningsuppgifter och övriga uppgifter. Bankfullmäktige ger årligen till riksdagen en berättelse om Finlands Banks verksamhet och förvaltning och om de viktigaste ärenden som bankfullmäktige har behandlat. Dessutom kan bankfullmäktige vid behov ge riksdagen berättelser om genomförandet av den monetära politiken och Finlands Banks övriga verksamhet.

Enligt stadgan för Europeiska centralbanken skall huvudmålet för Finlands Bank vara att som en integrerad del av Europeiska centralbankssystemet (ECBS) i överensstämmelse med fördraget upprätthålla prisstabilitet och banken ha som uppgift att för sin del genomföra den monetära politik som ECB-rådet har utformat. Banken skall också för sin del svara för kontantförsörjningen och sedelutgivningen, inneha och förvalta valutareserven, sörja för betalningssystemets och det övriga finansiella systemets tillförlitlighet och effektivitet samt delta i utvecklingen av systemet. Dessutom skall Finlands Bank sörja för att det sammanställs och offentliggörs statistik som behövs för bankens verksamhet.

Bankfullmäktiges viktigaste arbetssätt är de diskussioner som bankfullmäktige för med direktionen under sina sammanträden om den monetära politiken i euroområdet, den ekonomiska utvecklingen och genomförandet av Europeiska centralbankens monetära politik. Finlands Bank ser sin organisation som byggare av stabilitet och som en aktiv och konstruktiv medlem i ECBS. Prisstabilitet, en effektiv och stabil finansmarknad och hållbara offentliga finanser skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt och syssel-

sättning. Banken främjar dessa mål med sin verksamhet.

Vid sina sammanträden 2004 behandlade bankfullmäktige utifrån olika inledningsanföranden globaliseringen och den världsekonomiska utvecklingen, Europas strukturella stelheter, den ekonomiska utvecklingen i euroområdet på medellång sikt, de offentliga finanserna i euroländerna, utvidgningen av EU och den penningpolitiska integrationen och verkningarna på Finlands ekonomi. Bankfullmäktige diskuterade också utsikterna för den finländska ekonomin med fokus på investeringar, produktivitet, konkurrenskraft och offentliga finanser. Också läget på den finländska och den globala finansmarknaden granskades utgående från olika översikter. Särskilt diskuterades den snabba finansiella integrationen i Finland och frågor som gäller det finansiella systemets stabilitet samt de utmaningar som europabolagen innebär för tillsynen. Inför sin resa till Kina och Korea 2005 hörde bankfullmäktige anföranden om utvecklingen av ekonomierna i området. Av bankens verksamheter behandlades kontantförsörjningsfrågor och centralbankssamarbetet inom Eurosystemet.

Bland propositionerna behandlades särskilt förslagen om ändringar av bestämmelserna om Finlands Banks monetära inkomster och vinstanvändning (RP 134/2003).

Direktionens förslag till vinstutdelning för 2003 grundade sig utom på bestämmelserna om bokslut, monetära inkomster och vinstanvändning i lagen om Finlands Bank (214/1998) också på principiella överväganden om bankens balansräkningsstruktur, risk och vinstanvändning. Vid sitt möte den 17 april 2004 beslutade bankfullmäktige med stöd av 11 § 1 mom. 3 punkten och 21 § 2 mom. i lagen om Finlands Bank (214/1998) att vinsten för 2003, som uppgick till 177 miljoner euro, skulle disponeras så att hälften överfördes till bankens reservfond och den andra hälften reserverades för statens behov.

Lagstiftningsreformer

Statsrådet återtog den 27 februari 2004 sin proposition (134/2003) om ändring av bestämmelserna om förfarandet för utnämning av medlemmarna i Finlands Banks direktion och om Finlands Banks eget kapital och vinstanvändning. Vid början av 2005 trädde lagarna (1231/2004 och 1232/2004) om ändring av lagen om Finlands Banks tjänstemän och ändring av 34 § i lagen om Finansinspektionen (HE 208/2004) i kraft. Bestämmelserna i lagen om Finlands Banks tjänstemän preciserades så att skyldiga att lämna insideranmälan är utöver de högre tjänstemännen också vissa andra av bankfullmäktige fastställda tjänstemän som i sina tjänsteuppdrag annat än tillfälligt har tillgång till sekretessbelagda uppgifter. I lagen infördes också en bestämmelse som motsvarar ändringarna i lagen om statens pensioner om Finlands Banks rätt att ge och få de uppgifter som är nödvändiga för genomförande av pensionsskyddet och en bestämmelse om att den allmänna avgångsåldern för Finlands Banks tjänstemän höjs till 68 år på samma sätt som för statens tjänstemän.

Administration

De riksdagsvalda revisorerna hänvisade i sammandraget till sin revisionsrapport för 2003 till diskussionen om Finlands Banks balansräkning och betonade vikten av att banken i sin information för fram också sin roll som nationell monetär myndighet och de uppgifter som detta medför. *Centralbankens externa bild som monetär myndighet har förbättrats och behöver vidareutvecklas.*

I bankens organisationsstruktur gjordes inga större ändringar. I början av året, den 1 februari 2004, överfördes konsulteringen med tillhörande utvärderings- och utvecklingsverksamhet från revisionsenheten till utvecklingsenheten. Finlands Banks direktion fattade i december beslut om en omorganisering av banken, och den nya organisationen trädde i kraft den 1 mars 2005. Enligt principbeslutet komprimerades antalet avdelningar och enheter i banken från 18 till 6 avdelningar. Direktionens mål är att den nya organisationsstrukturen bättre skall stödja bankens strategi och resursanvändningen i linje med strategin. *Bankfullmäktige anser att detta är ett beslut i rätt riktning och en bra utgångspunkt för vidareutveckling av organisationen.* Banken och personalföreningen ingick ett tvåårigt tjänstekollektivavtal och såg

samtidigt över avtalsstrukturen. Bankfullmäktige fastställde med stöd av arbetstidslagstiftningen och instruktionen för riksdagens bankfullmäktigeledamöter att Finlands Banks och Finansinspektionens byråchefer och vissa tjänstemän med krävande expertuppgifter i sin tjänsteutövning inte omfattas av arbetstidslagstiftningen.

I lagen om statens pensioner gjordes flera ändringar för införande av de ändringar som genomförts i pensionslagarna för den privata sektorn i lagen om statens pensioner från och med den 1 januari 2005. Efter reformen grundar sig pensionen på inkomsterna under hela yrkesbanan. Pensionen beräknas på basis av inkomsterna och en åldersrelaterad tillväxtprocent för varje enskilt år. Ålderspensionsåldern blev flexibel så att man kan gå i pension mellan 63 och 68 års ålder. Med stöd av 11 § 2 mom. 6 punkten i lagen om Finlands Bank (214/1998) godkände bankfullmäktige vid sitt möte den 19 augusti motsvarande ändringar i pensionsstadgan för Finlands Bank av den 13 december 1966 och familjepensionsstadgan för Finlands Bank av den 3 juni 1969. Samtidigt samordnades pensionsskyddet för Finlands Banks anställda ytterligare med det statliga pensionssystemet. I pensionsstadgan slopades specialbestämmelserna om direktionsmedlemmarna, då motsvarande bestämmelser redan tidigare hade slopats från lagen om statens pensioner. Dessutom upphävdes specialbestämmelsen i Finlands Banks pensionsstadga enligt vilken rätten till ålderspension skulle lämnas vilande för en direktionsmedlem eller en tjänsteman i ledande ställning eller en annan högre tjänsteman vid Finlands Bank eller en tjänsteman i ledande ställning vid Finansinspektionen som avgick från sin tjänst i en ålder som berättigar till ålderspension och övergick till anställning vid Europeiska centralbanken. Bestämmelsen var på grund av den statliga pensionsreformen inte längre aktuell och enligt ett utlåtande av justitiekanslern borde bestämmelsen ha föreskrivits i lag och inte i en av bankfullmäktige fastställd pensionsstadga. De tidigare förmånerna, såsom lägre pensionsåldrar, skyddades på motsvarande sätt som de lägre pensionsåldrarna i lagen om statens pensioner. Vid sitt möte den 10 december upphävde bankfullmäktige bestämmelserna om pensionsombud i pensionsstadgan som onödiga.

Direktionen

Ordföranden för Finlands Banks direktion, chefdirektör Matti Vanhala avgick med invalidpen-

sion den 1 april 2004. Matti Vanhala avled den 29 september 2004.

Bankfullmäktige beslutade vid sitt möte den 17 mars om kriterierna för besättandet av tjänsten som chefdirektör och inledde förfarandet med anmälan till tjänsten. Vid sitt möte den 15 april föreslog bankfullmäktige att statsrådet skulle föreslå kommissionären vid Europeiska kommissionen, politics kandidat Erkki Liikanen till tjänsten som ordförande för Finlands Banks direktion från och med den 1 juli 2004. Statsrådet beslutade att enligt bankfullmäktiges framställning för republikens president föreslå att Liikanen skulle utnännas. Republikens president utnämnde Liikanen till ordförande för direktionen för en mandatperiod på sju år från och med den 12 juli 2004.

Vid utgången av 2004 innehade direktionsmedlemmarna följande medlemskap i anslutning till tjänsteutövningen:

Direktionens ordförande *Erkki Liikanen*
ECB-rådet och allmänna rådet, medlem
Internationella valutafonden, styrelseledamot

Direktionens vice ordförande *Matti Louekoski*

Finansinspektionen, direktions ordförande
Försäkringsinspektionen, direktionsmedlem
ECB-rådet, suppleant för chefdirektören
Internationella valutafonden, suppleant i styrelsen

Direktionsmedlem *Sinikka Salo*
Europeiska centralbankssystemet, kommittén för internationella förbindelser (IRC), ledamot
EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFC), ledamot

Direktionsmedlem *Pentti Hakkarainen*
Europeiska centralbankssystemet, banktillsynskommittén (BSC), ledamot
Internationella valutafonden, ledamot av revisionskommittén (EAC)

Dessutom hade direktionsmedlemmarna andra bisysslor och förtroendeuppdrag som bankfullmäktige godkänt med stöd av 17 § i lagen om Finlands Bank (214/1998).

Bankfullmäktiges sammansättning

Bankfullmäktige bestod vid början av 2004 av följande personer som utsetts av riksdagens elektor:

Kanerva, Ilkka, politics magister
Ala-Nissilä, Olavi, ekonomie magister
Zyskowitz, Ben, juris kandidat
Alho, Arja, politics doktor
Andersson, Janina, politics magister
Heinäluoma, Eero, partisekreterare
Kiviniemi, Mari, politics magister
Anttila, Sirkka-Liisa, förvaltningsnotarie
Korhonen, Martti, huvudförtroendeman

Ordförande var bankfullmäktigeledamot *Ola-vi Ala-Nissilä* och vice ordförande bankfullmäktigeledamot *Eero Heinäluoma*. Tredje medlem i arbetsdelegationen var bankfullmäktigeledamot *Ilkka Kanerva*.

Bankfullmäktiges sekreterare var vicehäradshövding *Anton Mäkelä* och rådgivare politics doktor *Jaakko Kiander*.

Revisorer

Riksdagen förrättade den 10 februari val av revisorer och revisorssuppleanter för Finlands Bank och utsåg följande personer till revisorer av bankens räkenskaper för 2004:

Saarinen, Matti, riksdagsledamot
Vanhanen, Veli, CGR
Kiviranta, Esko, riksdagsledamot
Majala, Reino, ekonomie doktor, CGR
Seppälä, Timo, riksdagsledamot.

Till revisorssuppleanter utsågs:

Huovinen, Susanna, riksdagsledamot
Kuusiola, Arto, CGR
Lintilä, Mika, riksdagsledamot
Kauppinen, Keijo, CGR
Nepponen, Olli, riksdagsledamot.

Revisorerna valde den 24 maj ekonomidirektör *Matti Saarinen* till ordförande och utsåg professor *Kalervo Virtanen* till sekreterare.

Revisionen

De revisorer som utsetts vid 2003 års riksdag, agrolog *Johannes Leppänen*, professor, CGR *Reino Majala*, ekonomidirektör *Matti Saarinen*, verkställande direktör *Timo Seppälä* och CGR *Veli Vanhanen* verkställde den 8–11 mars granskning av Finlands Banks bokföring, bokslut och förvaltning för 2003.

CGR-samfundet Ernst & Young Oy granskade bankens räkenskaper och bokslut i enlighet med artikel 27 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och revisorerna tog del av den rapport som upprättats över granskningen. Enligt revisorernas utlåtande fastställde bankfullmäktige vid sitt möte den 17 mars bankens resultaträkning och balansräkning för 2003.

FINANSINSPEKTIONEN

Inledning

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för finansmarknadens funktion. Finansinspektionens uppgift är att övervaka i lagen om Finansinspektionen angivna tillsynsobjekts och övriga finansmarknadsaktörers verksamhet och instruera finansmarknadsaktörerna att i sin verksamhet tillämpa goda förfaranden och främja kunskaperna om finansmarknaden.

Enligt lagen om Finansinspektionen (587/2003), som trädde i kraft den 1 juli 2003, fungerar Finansinspektionen administrativt i samband med Finlands Bank men är självständig i sina beslut. Bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och Finansinspektionens direktion har det övergripande ledningsansvaret. Bankfullmäktige utnämner medlemmarna i direktionen. Direktionen tillställer bankfullmäktige en årlig berättelse över Finansinspektionens verksamhet och minst en gång om året en berättelse över målsättningarna för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelsen¹. Bankfullmäktige kan i denna berättelse till riksdagen enligt övervägande ta in ärenden från den årliga berättelsen och om de så önskar behandla berättelsen om målsättningarna för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelsen som en del av denna berättelse. På detta sätt kan bankfullmäktige initiera en diskussion i riksdagen om Finansinspektionens från samhällelig synpunkt betydelsefulla strategier och beslut.

Under året trädde flera lagändringar som gällde Finansinspektionens finansieringsbas och uppgifter i kraft. Lagen om tillsynsavgift till Finansinspektionen (1294/2004) och lagen om änd-

ring av lagen om Finansinspektionen (1295/2004) trädde i kraft den 1 januari 2005. Syftet med reformen är en lagstiftning som uppfyller grundlagens krav på avgifter av skattenatur och som tryggar finansieringen av Finansinspektionens verksamhet. Genom lagarna reformerades förfarandet för täckande av kostnaderna för Finansinspektionens verksamhet. Finansinspektionens verksamhet finansieras med tillsynsavgifter och åtgärdsavgifter som tas ut av tillsynsobjekten och andra avgiftsskyldiga. Den nya lagen innehåller detaljerade bestämmelser om debiteringsgrunderna för tillsynsavgifterna; grunderna bestäms av verksamhetens omfattning. På detta sätt kan varje avgiftsskyldig i förväg beräkna eller uppskatta storleken av sin tillsynsavgift. Ett eventuellt underskott i Finansinspektionens budget täcks med medel från Finlands Bank. Lagen innehåller inte några bestämmelser om att exempelvis de avgiftsskyldiga skulle betala underskottet. Samtidigt preciserades Finansinspektionens granskningsrätt och rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna tillsynsobjekten tekniska redovisningsföreskrifter. Finansinspektionens åtgärdsavgifter fastställs fortsättningsvis enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

Finansinspektionen har fått nya uppgifter. Lagen om ändring av lagen om Finansinspektionen (1311/2004) och lagen om ändring av 4 § i lagen om Finansinspektionen (1041/2004) trädde i kraft den 1 januari 2005. Finansinspektionen ålades att övervaka bokslut som upprättats enligt internationella redovisningsstandarder. Tillsynen gäller främst noterade bolag som i lagen benämns IFRS-bokföringsskyldiga. Finansinspektionen ålades vidare att följa och bedöma tillgången på och prissättningen av de banktjänster kreditinstituten tillhandahåller. I samband med implementeringen av ändringarna i fondföretagsdirektivet ändrades lagen om placeringsfonder (48/1999) genom en lag om ändring av lagen om placeringsfonder (224/2004), som trädde i kraft den 8 april 2004. Handläggningen av ansökningar som gäller fondbolag, förvaringsin-

¹ Finansinspektionens verksamhetsberättelse och direktionens berättelse till bankfullmäktige finns på Finansinspektionens webbplats (<http://www.rahoitustarkastus.fi/Swe/Publicerat/etusivu.htm>).

stitut, placeringsfonder och specialplaceringsfonder överfördes från statsrådet till Finansinspektionen. Detta betyder bland annat att befogenheten att besluta om verksamhetstillstånd för fondbolag och förvaringsinstitut överfördes från finansministeriet till Finansinspektionens direktör. I samband med att direktivet om tillsyn över finanskonglomerat sattes i kraft i Finland ändrades också 15 och 31 § i lagen om Finansinspektionen (706/2004). Lagen trädde i kraft den 5 augusti 2004 och ändringarna gällde bestämmelserna om Finansinspektionens granskningsrätt och rätt att få uppgifter.

Anmälningsskyldigheten gällande vissa anställdas bindningar utökades. Lagen om ändring av 34 § i lagen om Finansinspektionen (1232/2004) trädde i kraft den 1 januari 2005. Anmälningsskyldigheten utökades till att omfatta bland annat näringsverksamhet och bisysslor.

Direktör för Finansinspektionen var ekonomimagister *Kaarlo Jännäri*.

Ordförande i Finansinspektionens direktion var vice ordföranden i Finlands Banks direktion *Matti Louekoski* som utnämns till medlem på förslag av Finlands Bank med avdelningschef *Heikki Koskenkylä* som personlig suppleant. Vice ordförande var lagstiftningsdirektör *Pekka Laajanen* som utnämns till medlem på förslag av finansministeriet. De övriga direktionsmedlemmarna var finansrådet *Heikki Soltila* som utnämns till medlem på förslag av finansministeriet med lagstiftningsrådet *Ilkka Harju* som suppleant, överdirektör *Tarmo Pukkila* som utnämns till medlem på förslag av social- och hälsovårdsministeriet med regeringsrådet *Katriina Lehtipuro* som suppleant och Finansinspektionens direktör *Kaarlo Jännäri* och Försäkringsinspektionens överdirektör *Hely Salomaa* som utnämns enligt lagen om Finansinspektionen.

Direktionens sekreterare var Finansinspektionens chefsjurist *Markku Lounatvuori*.

Stabiliteten på finansmarknaden och Finansinspektionens verksamhet

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är enligt lagen om Finansinspektionen att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för finansmarknadens funktion. Finansinspektionens uppgift är att övervaka i lagen angivna tillsynsobjekts och övriga finansmarknadsaktörers verksamhet så som föreskrivs i lag. Dessutom skall Finansinspektionen instruera finansmarknadsaktörerna att i sin verksamhet till-

lämpa goda förfaranden och främja kunskaperna om finansmarknaden.

I sin verksamhetsberättelse bedömde Finansinspektionen att det finansiella läget i Finland var fortsatt gynnsamt och synnerligen stabilt 2004. Enligt Finansinspektionen förefaller det finansiella systemet att ha en mycket tillfredsställande förmåga att klara externa störningar och i internationell jämförelse är de finländska bankerna rätt kapitalstarka.

Riksdagens bankfullmäktige instämmer med Finansinspektionen om finansmarknadens stabilitet och det tillfredsställande läget inom banksektorn. Samtidigt fäster bankfullmäktige dock uppmärksamhet på de risker den snabbt ökande utlåningen innebär för skuldsatta och för ekonomin totalt sett.

Utvecklingen på finansmarknaden 2004

År 2004 var för finansmarknaden ett mycket gott år såväl i Finland som internationellt. Några stabilitetshotande kriser förekom inte. Förtroendet för finansmarknaden var bättre än 2003, som hade präglats av redovisningsskandaler.

I internationell jämförelse är de finska bankerna fortfarande mycket kapitalstarka. Banksektorn hade även 2004 i genomsnitt mycket god kapitaltäckning och tillräckliga kapitalbuffertar för sitt risktagande. Riskhanteringen i företagen under tillsyn var i huvudsak upplagd på ett tillfredsställande sätt. Det finansiella systemet i Finland förefaller att ha en mycket tillfredsställande förmåga att klara externa störningar också i ljuset av olika stresstester.

Bankerna hade endast obetydligt med oreglerade fordringar och kreditförluster. Bankernas räntemarginal fortsatte dock att minska under året. Men räntenettet var fortfarande gott eftersom särskilt bostadslånen till hushållen ökade snabbt.

Även om läget på finansmarknaden och inom banksektorn var mycket gynnsamt fanns det vissa oroande drag i den finansiella utvecklingen. Utbudet och efterfrågan på bostadslån fortsatte att öka. Efterfrågan ökade på grund av sjunkande låneräntor som berodde på fallande korta marknadsräntor och bankernas allt snävare räntemarginaler. Den senare förändringen var en följd av bankernas hårda konkurrens. På nya bostadslån var genomsnittsräntan lägre än någonsin.

Trots de krympande räntemarginalerna var banksektorns lönsamhet fortsatt god och dess

kapitaltäckning stark. Lönsamheten förbättrades genom rationaliseringar. Bankerna fortsatte att minska antalet anställda.

Uppfyllelsen av målen för Finansinspektionens verksamhet

En stabil finansmarknad bygger på att tillhandahållarna av finansiella tjänster har de ekonomiska förutsättningarna för sin verksamhet och tillräcklig förmåga att klara externa marknadsstörningar. Finansinspektionen bedömer de finansiella företagens riskhanteringsförmåga och ledning. Under de senaste åren har tillsynsobjekten haft god kapitaltäckning och riskhanteringsförmåga. Dessutom har den interna kontrollen och riskhanteringen fungerat rätt väl.

Marknadsuppförande och noterade bolags informationsgivning

Finansinspektionens uppfattning är att de noterade bolagen i Finland för närvarande uppfyller sin informationsskyldighet på ett minst sagt tillfredsställande sätt. Trots enstaka problem med informationsgivningen och osäkerheten kring tillämpningen av IFRS-standarderna observerades inga större problem i fråga om allmänhetens tilltro till den finansiella informationen.

Utifrån inspektions- och tillsynsobservationer och inkomna kundklagomål kan slutsatsen dras att företagen under tillsyn – banker, värdepappersföretag och fondbolag – i stort sett har ett sakligt uppförande. Bristerna är sporadiska och Finansinspektionen är inte särskilt oroad av situationen.

Under året undersöktes ett stort antal misstänkta fall av marknadsmissbruk. Merparten av fallen gällde misstankar om missbruk av insiderinformation eller försummelse av informationsskyldigheten. Finansinspektionens utredningsbefogenheter förbättras ytterligare när lagändringar om marknadsmissbruk träder i kraft 2005.

Reglering på EU-nivå

Det omfattande lagstiftningsarbetet inom ramen för Europeiska unionens handlingsplan för finansiella tjänster (FSAP) kom väl i gång och resulterade i nya direktiv. Det nya kapitaltäckningsdirektivet kommer dock att färdigställas först 2005. Men det är ännu långt till målet för handlingsplanen – en gemensam europeisk finansmarknad.

Nya direktiv sätts i kraft i medlemsländernas nationella lagstiftning långsamt och utan samordning. I Finland förefaller tolkningen av den nya grundlagen att bli ett särskilt problem. På grund av riktlinjer som spikats av riksdagens grundlagsutskott kan en oberoende tillsynsmyndighet som Finansinspektionen inte få så vittgående verkställande och diskretionära befogenheter som ordalydelsen och andan i direktiven skulle förutsätta.

EU:s förordningar är direkt tillämplig lagstiftning i alla medlemsländer. De internationella redovisningsstandarderna IFRS trädde genom en EU-förordning i kraft vid början av 2005 och de gäller alla noterade bolag. IFRS bygger på principer, inte detaljerade regler. En förutsättning för acceptans av standarderna är dock att efterlevnaden övervakas. I EU sker efterlevnadskontrollen på nationell nivå. Trots att standarderna redan gäller är tillsynen i många länder ännu eftersatt. I Finland har uppgiften ålagts Finansinspektionen, som har satsat stort på denna nya uppgift.

Integrationen av de nordiska finansmarknaderna

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna kan dock inte helt kompensera det att alla funktioner inte längre hör till den nationella myndighetens behörighetsområde. I ökad utsträckning läggs också verksamhet ut och utvidgas över de traditionella gränserna, vilket för sin del har gjort det finansiella systemet mer riskfyllt.

Många hinder till trots fortsätter finansmarknaderna i Europa att integreras. Finanssektorn i de nya medlemsländerna ägs till stor del av utlandet. Att Nordea och Helsingforsbörsen hör till koncerner med säte i Sverige väcker också i Finland frågan om det är möjligt för den nationella tillsynen att effektivt främja stabiliteten och förtroendet. Om Nordea genomför sina planer på att ombilda sina nordiska dotterbanker till filialer till ett svenskt europabolag, innebär det att tillsynsansvaret läggs över på Sverige. I Norden behövs i alla fall fortfarande ett nära tillsynssamarbete, eftersom multinationella bankers riskexponeringar omöjligt kan övervakas av en enda tillsynsmyndighet och Finansinspektionen i Finland har till uppgift att bevaka stabiliteten på den finska finansmarknaden oberoende av ägarstrukturen i de företag som är verksamma på marknaden.

På grund av problem med anledning av EU:s insättningsgarantidirektiv kan Nordeas planerade filialisering kanske inte genomföras inom en

alltför snar framtid. För att målet om en gemensam europeisk finansmarknad skall kunna uppnås krävs dock att multinationella företag av samma typ som Nordea bildas.

I avvaktan på att problemen med insättningsgarantidirektivet och andra tekniska frågor blir lösta bör begrundas hur Finansinspektionens kostnader i framtiden skall täckas. Eftersom Nordea betalar ungefär en tredjedel av Finansinspektionens kostnader är det klart att inkomstbortfallet på grund av svenskregistreringen inte kan kompenseras genom höjda tillsynsavgifter för andra; det skulle leda till en oskälig betalningsbörd för de finska bankerna.

EU:s nuvarande regleringssystem tar inte tillräcklig hänsyn till värdlandets roll i stabilitetstillsynen särskilt i situationer där systemviktiga filialer till utländska bolag driver verksamhet på finansmarknaden i värdlandet. Problemet gäller inte bara Finland utan även EU i stort och särskilt dess mindre medlemsstater.

Allmän effektivitet och tillräckliga resurser i Finansinspektionens verksamhet

Tillsynen av Nordea i nära samarbete med andra nordiska tillsynsmyndigheter löpte 2004 samordnat och utan överlappningar. Samarbetet med Försäkringsinspektionen fördjupades ytterligare, särskilt i fråga om tillsynen av Sampo. Den finansiella strukturen i Finland förändras markant om Nordea enligt planerna ombildar sina dotterbanker till filialer. I det läget måste arbetsfördelningen mellan hemlands- och värdlandsmyndigheterna kanske omprövas. Det kan kräva även lagändringar.

Inom den finansiella tillsynen har effektivitets- och kompetenskraven under de senaste åren ökat. Samtidigt skapar Finansinspektionens nya uppgifter och tillsynsreformer ett tryck på resursanvändningen och behovet av tillräckliga resurser.

Tillsynen över de noterade bolagens årsredovisningar är en av de nya uppgifter som ålades Finansinspektionen vid början av 2005. Vidare blev Finansinspektionen genom en ändring av lagen om Finansinspektionen 2003 skyldig att öka allmänhetens kunskaper om finansmarknaden. Dessutom medför den pågående reformen av kapitaltäckningsreglerna (Basel II) avgörande ändringar i stabilitetstillsynen och tillhörande rutiner. Det internationella samarbetet inom bland annat Europeiska värdepapperstillsynskommittén CESR och Kommittén för europeis-

ka banktillsynsmyndigheter CEBS binder också upp Finansinspektionens resurser.

Finansinspektionen har reagerat på de nya uppgifterna genom att omorganisera sin verksamhet. Den nya uppgiften att övervaka de noterade bolagens årsredovisningar (IFRS-tillsynen) lades från och med 2005 över på avdelningen för marknadstillsyn, dit också redovisningsexperterna från avdelningen för tillsynsstöd överfördes. Vid början av 2005 koncentrerades förberedelserna för de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II) till avdelningen för stabilitetstillsyn. I övrigt har resursbehovet för utvecklingsarbetet med Basel II kunnat tillgodoses genom att skjuta till personalresurser från den löpande tillsynen. Samtidigt har inspektionen dock varit tvungen att dra in på inspektionsresurserna.

Riksdagens bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet

Lagen om Finansinspektionen fastställer att riksdagens bankfullmäktige skall övervaka den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. Med övervakning av den allmänna ändamålsenligheten avses en bedömning av i vilken mån Finansinspektionen har lyckats nå det mål som fastställts i lagen till den del inspektionen har kunnat påverka det inom ramen för sin uppgift. Med övervakning av den allmänna effektiviteten avses särskilt övervakning av den allmänna utvecklingen av personalstyrkan och budgeten i relation till Finansinspektionens uppgifter.

Enligt sin egen bedömning¹ har Finansinspektionen verkat för en funktionssäker marknad och en tillförlitlig ledning av företagen under tillsyn. Finansinspektionen anser att tillsynsobjektets riskhanteringsförmåga är tillfredsställande i relation till deras risktagande och att de finländska bankerna i internationell jämförelse är mycket kapitalstarka. Därför har det finansiella systemet en relativt tillfredsställande förmåga att klara externa störningar. *Bankfullmäktige anser att denna bedömning är välgrundad.*

Riksdagens bankfullmäktige anser att Finansinspektionen har verkat för en funktionssäker

¹ Bedömningen av resultatet av Finansinspektionens verksamhet 2004 ingår i direktionens berättelse till bankfullmäktige (http://www.rahoitustarkastus.fi/Swe/Publicerat/Berattelse_till_bankfullmaktige/etusivu.htm).

marknad och en tillförlitlig ledning av tillsynsobjekten.

Bankfullmäktige instämmer också i Finansinspektionens uppfattning om finansmarknadens stabilitet och det gynnsamma läget inom banksektorn. Bankernas kapitaltäckning är utmärkt och kredit- och ränteriskerna under kontroll. Samtidigt önskar bankfullmäktige dock liksom förra året fästa uppmärksamhet vid de risker för skuldsatta och för hela ekonomin som den snabbt ökande utlåningen för med sig.

Finansinspektionens verksamhet finansieras genom tillsynsavgifter som tas ut av tillsynsobjekten. När tillsynsobjekten internationaliseras och flyttar utomlands reduceras finansieringsbasen för verksamheten betydligt. Ett sätt att svara mot denna utmaning vore att ompröva finansieringen av Finansinspektionens verksamhet. En stor del av Finansinspektionens resurser går åt till allmän myndighetsverksamhet, såsom till att bistå i lagberedningsarbetet kring finanstillsynen och -systemet i Finland och till inspektionens eget regel- och vägledningsarbete, stabilitetsanalys och upplysningsverksamhet. Stora resurser i anspråk tar också medverkan i EU:s tillsyns- och regleringssamarbete och lagberedningsarbete och bekämpningen och utredning av penningtvätt och värdepappersmarknadsbrott och -förelser. *Alternativ värda att undersöka kunde vara*

att dessa kostnader för det allmänna bästa finansierades delvis med offentliga medel.

Bankfullmäktige anser att Finansinspektionens resurser är lagom stora för inspektionens grundläggande uppgift, även om vissa exceptionella beredningsuppgifter kunde motivera en ökning av resurserna. Sådana är förberedelserna för införandet av de nya redovisningsstandarderna och de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II).

Utredningen av insiderbrott och andra fall av ekonomiskt missbruk lider fortfarande allvarligt av att polisen inte har tillräckligt med resurser att undersöka ekonomiska brott. Detta leder till att undersökningarna tar flera år i anspråk. Bankfullmäktige anser därför att det är viktigt att polisen och rättsväsendet får utökade resurser för utredning av ekonomiska brott. Delvis kunde situationen underlättas genom ytterligare förbättring av Finansinspektionens tillsyns- och sanktionsbefogenheter och ökade tillsynsresurser.

Bankfullmäktige önskar fästa uppmärksamhet också på avgifterna för banktjänster. För de flesta bankkunder är avgifterna skäligen eller till och med förmånliga. Avgifterna för kassatjänster kan emellertid i vissa fall bli höga för kunder som av en eller annan orsak inte kan utnyttja den nya tekniken. Bankfullmäktige önskar därför att Finansinspektionen gör en utredning om avgifterna för banktjänster.

Helsingfors den 30 mars 2005

OLAVI ALA-NISSILÄ

**EERO HEINÄLUOMA
ARJA ALHO
JANINA ANDERSSON
MARTTI KORHONEN**

**ILKKA KANERVA
SIRKKA-LIISA ANTTILA
MARI KIVINIEMI
BEN ZYSKOWICZ**

Anton Mäkelä

